

letnik XXXVII – številka 165 – november 2022

Vipavski glas

ŠKOFIJSKA
GIMNAZIJA
VIPAVA

DAN ODPRTIH VRAT

V SOBOTO, 10. 12. 2022

Vabljeni vsi, ki želite поблиže spoznati utrip življenja na šoli in v dijaškem domu.

PROGRAM NA ŠOLI SE BO PRIČEL OB 9.00,
PROGRAM V DIJAŠKEM DOMU PA OB 12.00.

Učenci 9. razreda pa lahko dijaški dom obiščete že v petek, 9. 12., od 17.00, če hočete izkusiti

NOČ V DIJAŠKEM DOMU

Skupaj z dijaki boste odkrivali utrip dijaškega doma, preživeli aktivno popoldne in večer ter v domu tudi prespali.

Prijave za nočitev se zbirajo do 5. 12. 2022, obrazec je na voljo na spletni strani šole:

www.sgv.si

Izza občinskih zidov

Povzetek redne oktobrske seje

V četrtek, 20. oktobra 2022, je potekala 34. redna seja Občinskega sveta Občine Vipava. To je bila tudi zadnja seja v tem mandatnem obdobju. Prisotnih je bilo 12 svetnikov, ostali so se opravičili. Na dnevnem redu, ki ga je svet potrdil, je bilo 8 točk.

Svetniki so potrdili zapisnik prejšnje seje ter se seznanili s poročilom o izvajanju sklepov 33. redne seje, na kar je bilo sicer nekaj manjših pripomb. Sledila so različna vprašanja svetnikov, na katera so odgovarjali župan in člani občinske uprave.

V 4. točki so drugič obravnavali Odlok o ustanovitvi javnega vzgojno-izobraževalnega zavoda Glasbena šola Vinka Vodopivca Ajdovščina. Obravnava se je nanašala na amandma k členu odloka, ki opredeljuje sestavo in mandat sveta zavoda. S predvidenim amandmajem se usklajuje Odlok z zakonsko spremembo. Občinski svet je odlok soglasno potrdil.

V naslednji točki so drugič obravnavali Odlok o spremembi Odloka o ustanovitvi javnega zavoda Otroški vrtec Ajdovščina. Podobno so obravnavali amandma k členu odloka, ki opredeljuje sestavo in mandat sveta zavoda in se s tem usklajuje Odlok z zakonsko spremembo. Svet je odlok soglasno potrdil.

Sledil je Sklep o imenovanju predstavnika Občine Vipava v Svet Lavričeve knjižnice Ajdovščina. Komisija za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja je nadaljevala z izbiro predstavnikov, ker na prvotni poziv ni prišlo zadostno število predlogov. Komisija se je s predlaganimi kandidati seznanila, nato pa z glasovanjem (2/3) izglasovala, da se za predstavnika Občine Vipava v Svetu Lavričeve knjižnice Ajdovščina predlaga kandidatko Ingrid Petrič. Občinski svet je o predlogu glasoval in s 5 glasovi ZA ter 4 PROTI potrdil predlog komisije.

V predzadnji točki dnevnega reda je občinski svet obravnaval Sklep o imenovanju

predstavnika Občine Vipava v Svet javnega zavoda Lekarna Ajdovščina. Na poziv sta prispela dva pravočasna predloga. Komisija se je s predlogoma kandidatov seznanila, ju obravnavala in soglašala, da se za predstavnika Občine Vipava v svetu Zavoda Lekarna Ajdovščina predlaga kandidatko Tanjo Trošt. Občinski svet je soglasno potrdil predlog Komisije za mandatna vprašanja, volitve in imenovanja.

V 8. točki si svetniki obravnavali izvolitev predstavnikov v volilno telo za volitve člana Državnega sveta RS ter določitev kandidata za člana Državnega sveta RS. Komisija je ugotovila, da sta pravočasno prišla dva predloga kandidatov za predstavnike v volilno telo (elektrojev) na volitvah članov Državnega sveta. Predlagani so bili Jožko Andlovic, Bogan Godnič, Mitja Lavrenčič ter Marko Rondič. Predlogov za določitev člana Državnega sveta RS ni bilo. Občinski svet je predlog komisije soglasno potrdil.

LL

Aktualni projekti

Letošnje jesensko vreme izvajalcem odgovarja, saj je deževnih dni relativno malo. Zaključili so dela na otroškem igrišču Slap in Lože, zaključili so tudi fasaderska dela na objektu Glavni trg 1. Nadaljujejo dela ob izviri reke Vipave ter na objektu Podskala. Pričela so se dela na rekonstrukciji lokalne ceste Vipava-Vrhopolje 2. faza, izvajalec pa je bil uveden v delo tudi za ureditev Glavnega trga v Vipavi – Faza B.

Izvedli so asfaltiranje dela ceste JP958581 v Podragi z ureditvijo odvodnjavanja z namenom ureditve dostopa do ČN in E0 tudi za servisna vozila. Izvedena je bila sanacija ceste JP958061 Duplje-občinska

meja v Dupljah v asfaltu in urejenim odvodnjavanjem z namenom reševanja problematike kanaliziranja meteornih vod za preprečitev razdiranja voziščnege ustroja ceste, ki je bila po močnejših naliivih dobesedno neprevozna, asfaltirali so cesto Lozice-Nanos, zaključujejo pa zaščito ceste Podnanos-Nanos pred padajočim kamenjem, pogodbene vrednosti gradbenih del 361.810,39 EUR z ddv, od česar Ministrstvo za okolje prispeva 293.347,63 EUR. Izvajajo sanacijska dela ceste JP958542 Šola-Vovki na Erzeltu z delno razširitvijo, asfaltiranjem in ureditvijo odvodnjavanja z namenom reševanja problematike zbiranja in prelivanja meteornih vod in posledičnega razdiranja voziščnege ustroja ceste in poplavljanja

objektov v zaselku Vovki.

Podpisana je bila pogodba za Kanalizacijo Slap 3. faza. Izvajalec del bo Zides d.o.o., vrednost del pa je 600.000,00 EUR. Izvajalec je bil uveden v delo. Občina Vipava je tudi uspešno kandidirala na javnem razpisu za dodelitev sredstev iz ukrepa Zeleni prehod - Komponenta Čisto in varno okolje, podukrep Izboljšanje ukrepov na področju ravnanja z vodo in okoljsko infrastrukturo, Operacija investicije v sisteme odvajanja in čiščenja odpadne vode, ki ležijo na manjših aglomeracijah od 2.000 PE. Za gradnjo kanalizacije Lože-Manče je občini Vipava odobrenih 1.000.000,00 EUR. Gradnja se bo začela v letu 2023.

Igrišče Slap

Igrišče Lože

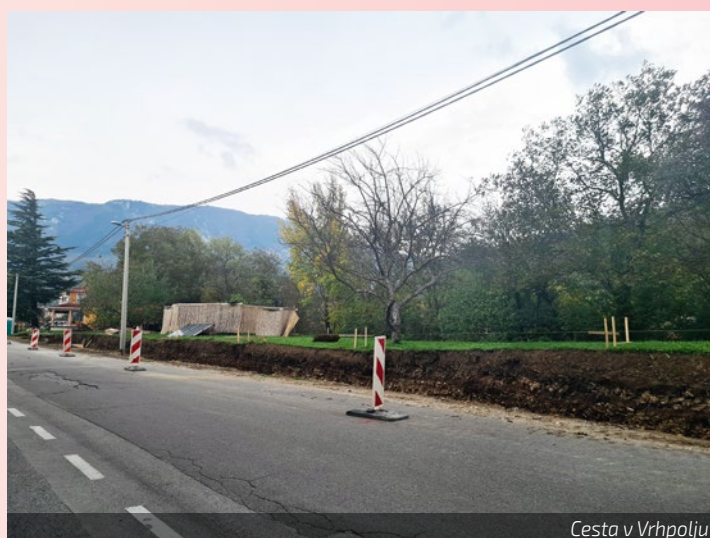
Paviljon v Podskali

Dela na izviri reke Vipave

Glavni trg v Vipavi

Cesta v Vrhopolju

Natečaj v pripravi | Obnova kulturne dvorane v Vipavi

Občina Vipava je v lanskem letu skupaj z Zbornico za arhitekturo in prostor Slovenije uspešno zaključila natečaj za izbor strokovno najprimernejše rešitve za ureditev Glavnega trga v Vipavi. Zaradi dobre izkušnje smo se odločili, da pripravimo še en natečaj, tokrat za obnovo Kulturne dvorane v Vipavi ter celotnega objekta na naslovu Glavni trg 15. Občani, društva in zainteresirani posamezniki ste povabljeni, da pošljete predloge, kako bi objekt lahko programsko nadgradili in obogatili, mu dodali nove vsebine ter se tako kot občina v prihodnosti predstavili tudi kot kulturna destinacija..

Inovacije v sodobnem kmetijstvu so pomembnejše kot kdaj koli prej

Regijska razvojna agencija ROD Ajdovščina svoje poslanstvo udejanja tudi z organizacijo dogodkov, ki lahko pripomorejo k širjenju novih znanj in povezovanju različnih institucij in uporabnikov, med katere sodijo tudi kmetje. V vlogi vodilnega partnerja LAS Vipavska dolina je agencija 27. oktobra 2022 skupaj s Kmetijskim inštitutom Slovenije v Ajdovščini organizirala odmevno celodnevno konferenco o novih tehnologijah v kmetijstvu. »Uvajanje novih tehnologij v kmetijstvu je izredno široko področje, s konferenco pa smo naslovlili predvsem delček področja preciznega kmetijstva, ki ima lahko neposreden vpliv

na prilagajanje podnebnim spremembam in varovanju okolja in zdravja ljudi v luči zmanjševanja uporabe fitofarmaceutskih sredstev. Predstavljene tehnologije že uporabljajo tudi nekateri kmetje v Vipavski dolini,« je izpostavila direktorica RRA Rod Brigita Habjan Štolfa.

Kot je poudaril dr. Blaž Germšek iz Kmetijskega inštituta Slovenije je kmetijstvo ključna visokotehnološka panoga prihodnosti. Sodobno kmetijstvo lahko omogoča proizvodnjo hrane ne glede na vremenske razmere, kraj in čas pridelave, obenem pa znižuje stroške in povečuje dobiček. Med sodobnimi tehnologijami, ki

jih danes zasledimo v kmetijstvu, je omejen avtomatizacijo in digitalizacijo kmetij in delovnih procesov, avtonomne delovne stroje oziroma robote, proizvodnjo v zavarovanih prostorih (steklenjaki, plastenjak, hale), umetno inteligenco, agrofotovoltaiko, sodobno genetiko in žlahtnjenje, sodobna sredstva za varstvo rastlin ter novodobne proizvodno-promocijsko-prodajne sisteme.

Na konferenci sta bila predstavljena tudi sistem za podporo o odločanju o namakanju SPON, ki je bil pilotno uveden na nekaterih kmetijskih gospodarstvih v Vipavski dolini in nadzorni sistem za avtomatsko

spremljanje žuželk - Trapview, ki ga je razvilo podjetje EFOS iz Razdrtega in ga danes tržijo po celem svetu. Dr. Peter Berk s Fakultete za kmetijstvo in biosistemske vede Univerze v Mariboru pa je predstavil opremo za nadzor nad odmerjanjem količine fitofarmaceutskih sredstev (FFS) gle-

de na lastnosti krošnje vinske trte. V vinogradu Urbana Petriča na Slapu pri Vipavi so v popoldanskih urah prikazali avtomatizirani proces nanašanja fitofarmaceutskih sredstev, podjetje PeK automotive pa je tam prikazalo delovanje avtonomnega robota SLOPEHELPER.

V popoldanskem delu konference so organizatorji dogodka pripravili še okroglo mizo, ki jo je vodil mag. Tomaž Poje s Kmetijskega inštituta Slovenije in na kateri so sodelovali župan Občine Ajdovščina Tadej Beočanin, Darko Simončič z Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, vodja sektorja za podatkovno ekonomijo Službe vlade za digitalno preobrazbo mag. Aleš Veršič, direktor Kmetijsko gozdarskega zavoda Nova Gorica Branimir Radikon, ravnateljica Biotehniške šole Šempeter Barbara Miklavčič Velikonja in kmet Janez Valič. Udeleženci prve konference o novih tehnologijah v kmetijstvu, ki so se v Vipavsko dolino pripeljali iz vseh koncev Slovenije, so pohvalili pobudo Regijske razvojne agencije ROD za organizacijo tovrstnega dogodka. Tako kmetje kot kmetijski svetovalci in ostali deležniki podpornega okolja so mnenja, da bi morale biti tovrstnih dogodkov v prihodnje še več.

*Tehnična pisarna LAS Vipavska dolina, RRA ROD
Ajdovščina*

Prenovljen pozlačeni oltar v cerkvi sv. Lovrenca na Erzelju

Naša mala cerkva Svetega Lovrenca stoji znotraj obzidja nekdanjega protiturškega tabora in njena zgodovina sega daleč v preteklost. Gre za gotško cerkev, ki je bila zgrajena okrog 14. stoletja. V njej je znamenit zlat oltar ter dva stranska, vendar prav tako lepa oltarja in freske iz 16. stoletja. Vsekakor predstavlja enega izmed biserov naše kulturne dediščine. Cerkev, predvsem pa oltarji v njej, so dolga leta čakali na obnovo, da bi zopet zasijali v blišču kot nekdaj.

Naj poudarimo, da so vsi trije oltarji v cerkvi leseni. Zob časa ter dolga stoletja plenjenja in zanemarjenja so pripeljali do tega, da so bili v zelo slabem stanju. Njihov klic po obnovi je uslišal naš župnik Ivan Furlan. Tako je bil pod njegovim okriljem v lanskem letu obnovljen levi stranski oltar z podobo Matere Božje, ki doji Jezusa.

V letošnjem letu se je župnik Ivan Furlan odločil, da bo obnovil tudi glavni pozlačeni oltar Svetega Lovrenca. Dela na njem so trajala od zgodnje pomladi vse do poznega poletja, ko je oltar naposled le prišel nazaj domov. Na lepo sončno nedeljo, 9. 10. 2022, smo oltar praznično blagoslovili. V ta namen nas je obiskal škof Jurij Bizjak, ki nas je s svojo prisotnostjo prav lepo razveselil. Prav tako smo bili veseli sodelavcev ter našega župnika Ivana. Za škofa in mašnike smo pripravili tudi skromna darila erzeljskih vinarjev, čebelarjev ter erzeljskih gospodinj. Po slovesnosti smo se zbrali v stari šoli, kjer so za nas lovci pripravili prav slovesno pojedino.

V pričakovanju obiska škofa smo Erzeljci izvedli tudi delovno akcijo. Uredili smo okolico šole, zamenjali dotrajana korita za rože, prav tako smo uredili okolico cerkve in pokopališča.

Naj obenem izkoristim priložnost, da se

posebej lepo zahvalim našemu župniku Ivanu Furlanu, saj smo prav zaradi njega in njegove dobrote lahko prenovili in še prenavljamo ta naš mali biser.

Zahvala gre pa tudi vsem, ki so pri obnovi oltarja kakor koli pomagali tako fizično kot finančno. Lepa hvala gre tudi lovski družini Brje-Erzelj za pogostitev, vsem Erzeljcem za nesebično pomoč pri izpeljavi našega praznika ter fotografoma Simonu Cigoju in Maji Turk.

Aleš Kobal, predsednik sveta KS Erzelj

Gočani na Kokoški in v jami Vilenica

Sončno in toplo zadnjo oktobrsko nedeljo smo Gočani v okviru Športnega društva Hudournik izkoristili za pohod na Kokoško in za ogled jame Vilenica. Z Goč smo se z avtobusom odpeljali do mejnega prehoda Lipica, kjer so nam prijatelji pripravili dobrodošlico. Nato smo krenili po položni ali strmi poti (vsakdo si je izbral ljubšo) proti planinskemu domu na Kokoški. Med potjo smo drug drugemu namenili kakšno besedo, občudovali naravo in že smo bili na vrhu. Pri koči smo se okrepčali in naredili eno »gasilsko« za spomin. Tudi pot v dolino je hitro minila. Z avtobusom smo se nato zapeljal do jame Vilenica, kjer nas je sprejel jamarski vodnik Jordan Guštin. Vodič nas je najprej peljal v Plesno dvorano, kjer se vsako leto odvija podelitev mednarodne literarne nagrade Vilenica. Tu smo dobili prvo razlago o jami. Jama Vilenica je namreč najstarejša turistična jama v Evropi. Ime je dobila po dobrih vilah, ki so po ljudski pripovedi domovale v njej. Lastnik tamkajšnje zemlje je bil grof Petazzi, ki je jamo prepustil župniji Lokev. Le-ta jo je odprla za javnost. Prvi voden ogled jame je bil že leta 1633. Do 19. stoletja je bila to najbolj obiskana kraška jama. Ker pa jama ni bila dovolj zaščitena,

je bila tudi precej poškodovana. Kasneje je bila Vilenica zaradi odprtja Postojnske jame skoraj pozabljena. Jamarskemu društvu Sežana gre zasluga za njeno ponovno oživetev leta 1963. Odprli so nove poti in uredili električno osvetljava jame. Po strmih stopnicah nas je pot vodila skozi drevored kapnikov v rdečo dvorano in nato mimo orgel v vilinsko dvorano. Tu je najvišji stalagmit (20 m), z obsegom 10 m.

Tisti del jame, ki je odprt za obiskovalce, je dolg približno 400 m. Do zadnje dvorane je 90 m višinske razlike, zato je potrebno prehoditi tudi veliko stopnic. V jami lahko občudujemo kapnike vseh oblik in barv (stalagmiti, stalaktiti, stebri, slapovi, zavese ...), da ne omenim podob, ki jih lahko vsak posameznik vidi v njih. V celoti smo preživeli krasen dan.

Anja Godnič

Obletnica Lovskega pevskega zbora Zlatorog Vipava

Lovski pevski zbor Zlatorog Vipava je v soboto, 8. oktobra, v dvorani osnovne šole Goče s koncertom proslavil 45-letnico delovanja. Pevci so nastopili z zborovodjem prof. Igorjem Hodakom. Spored so z jubilanti oblikovali solistka Beti Bratina, moški pevski zbor Matija Vertovec iz Podnanosa in Brkinsko-kraški rogisti.

Lovski pevski zbor Zlatorog Vipava, ustanovljen leta 1975, ima za seboj več nastopov. Nastal je na pobudo lovcev, kasneje pa so se mu začeli pridruževati tudi pevci, ki niso bili nujno lovci. Teh je zadnja leta več kot lovcev, toda zbor je kljub temu ohranil ime in tradicijo dvigovanja lovske kulture, kar dosega z vsakoletno udeležbo na srečanjih lovskih pevskih zborov in skupin rogistov.

Večer so namenili pesmim z lovsko te-

matiko. Ob tej priložnosti so podelili tudi številna priznanja, zahvale in Gallusove značke. Obiskovalci so ob koncu koncerta prisluhnili še skupnemu nastopu vseh

nastopajočih. Lovskemu pevskemu zboru Zlatorog Vipava želimo tudi v prihodnje uspešno pot v lovstvu in v pesmi.

Anja Godnič

Koncert Etno bande Poseben gušt

V soboto, 15. oktobra, smo na Gočah v dvorani podružnične osnovne šole gostili večerni koncert Etno bande Poseben Gušt. Skupina, ki prihaja iz Novega mesta in bližnje okolice, izvaja izključno pesmi Iztoka Mlakarja. Na čelu bande je z originalnim in avtentičnim glasom vrhunski imitator, vokalist in interpret Iztokove poezije Aleš Plut, ki ga je ta večer spremljal kitarist Tomaž Šuln na harmoniki pa Marko Šušteršič.

Glasba je bila interpretirana govorno, z mimiko in s petjem, lahko bi rekli v obliki šansonov. Pesmi so govorile o naših življe-

njih (ki se vrtijo okoli vina, ljubezni, družinje, dela, politike ...), v katerih je potrebna predvsem zdrava pamet. Poslušalci cenimo te zgodbe življenja, ki jih Iztok Mlakar strne v zgodbo polno naukov, kateri poseben čar daje izbira besed pa tudi narečje, v katerem je pesem zapeta. Dolenjcem je s kvalitetno glasbeno spremljavo, z odlično imitacijo in interpretacijo ter z obilo srčnosti uspelo pričarati sproščen večer poln smeha in iskrene resnice, ki je danes redkost.

Anja Godnič

Obnovljena Premrlova tabla

Zadnje dni oktobra 2022 smo po več letih obnovili Premrlovo tablo, ki priča, da je uglasbitev slovenske himne povezana z Lozicami. Z izjavami, ki smo jih umestili na spominsko informativno tablo, utemeljemo tudi ime Društva Zdravljica Lozice.

„Zložil sem jo v konservatorijskih letih med počitnicami na Vipavskem (na Lozicah), objavljena je bila prvič v Novih Akordih.“ Stanko Premrl; Nekaj glasbenih spominov iz mladih let (Nova pot, 1962, št. 5-6, str. 234)

„Stric mi je osebno povedal, kako je bil na obisku pri sorodnikih, pri Štacunskih na Lozicah. Njegova sestra Ana je imela trgovino – štacuno. Stric je prišel k njej za pult in ji rekel, naj mu brž da kakšen kos papirja. Dala mu je papirnato vrečko – ‚škrtoc‘, on pa je nanj vpisal melodijo Zdravljice. Če je takrat ne bi zapisal, Zdravljica nikoli ne bi bila taka, kot jo poznamo.“ Marjan Premrl, Johanov iz Podnanosa, nečak Stanka Premrla (ustna izjava, 2016)

„Nekega dne je (Stanko Premrl) odšel v sosednjo vas Lozice, kjer je bila poročena njegova sestra. Ves navdušen mi je pripovedoval, kako je bil to lep sprehod, poslušal je ptičje petje in občudoval naravo. In na tej poti v Lozice je dobil navdih za

Zdravljico. Tako je nastala naša himna.“ Alojz Srebotnjak, skladatelj (Notranjsko-kraške novice, 8. december, 2006, str. 14)

Postavitve table in popravila klopi smo se v spoštljivem zadržanju ob poslušanju slovenske himne udeležili nekateri zaslu-

žni posamezniki ter predstavnika lastnika table Miran Žvanut, predsednik Društva Zdravljica Lozice, in Suzana Žvokelj Ferjančič, članica sveta Krajevne skupnosti Lozice.

Marko Nabergoj

VABILO

VABIMO VAS NA MARTINOVANJE, KI BO **18. 11. 2022 V GRADU LOŽE**

od 18. do 22. ure

- **KRST VINA**
- **DEGUSTACIJA VIN DOMAČIH VINARJEV V GRAJSKI KLETI**
- **MARTINOV KROŽNIK**
- **ZABAVA S SKUPINO NE JOČI PEVEC**
- **CENA DEGUSTACIJSKEGA KOZARCA JE 25€**

Naj prav druženje ter srečanje prižge ponovno luč in življenje v grajskih zidovih ... Veselimo se srečanja z vami.

KS Loče

Poročilo KS Vipava za mandatno obdobje 2018 – 2022

V mandatnem obdobju 2018 do 2022 smo v Krajevni skupnosti Vipava po že izdelani dokumentaciji arhitektke Rebeke Bučinel pridobili gradbeno dovoljenje in pričeli z deli na poslovilni vežici. Žal so dela zaradi izvajalca in nadzora potekala počasi z veliko napakami, ki so vidne še danes. Pomembno je, da smo prepotrebno poslovilno vežico in parkirišče dobili in je v uporabi. V teku je postavitve križa na platuju pred vežico, upam, da bo postavljen še v tem letu.

Po predlogu KS Vipava smo uredili umiritev prometa med Pristanom in pokopališčem. Na tržnici smo postavili kamnite mize za boljšo in lepšo prodajo naših domačih kmetijskih pridelkov. Žal se naš predlog za ureditev obeh krožišč v Vipavi ni udejanjil. Za ureditev z začasnimi tematskimi postavitvami se gojencem zavoda za invalidno mladino in še posebej pri tem delu angažirani Loredani Sajovic najlepše zahvaljujem. Z prispevkom za materialne stroške ureditve je tako Krajevna skupnost Vipava pokazala, da so gojenci del naše skupnosti in našega kraja.

Po predlogu Krajevne skupnosti Vipava se je začelo poenoteno urejanje odlagališč smeti s kamnito ograjo. Imeli smo še nekaj

predlogov o postavitvi novih in prestavitvi starih odlagališč za smeti, vendar niso bili uresničeni. Na predlog članice sveta KS Vipava so bila urejena parkirišča med bloki Ceste 18. aprila, nasadili smo lipe med parkirišči za bodočo senco parkiranim avtomobilom. Prav tako se je na predlog članice sveta KS Vipava začela ureditev parka in platoja v parku. Žal se naš predlog za urejanje umiritve prometa v Kocijančičevi ulici in na Goriški cesti ob stanovanjskih blokih Baronovka ni udejanjil.

Razširili smo cesto v ulici Pod gradom. Pri

odkupu zemljišča, ki ga je obljubil župan, se je zapletlo, ker je od obljube odstopil. Zato smo odkup zemljišča, izgradnjo zidu in ograje v celoti izvedli iz sredstev KS Vipava. Na tem mestu smo postavili temelj za svetilko, ki bo montirana v kratkem.

Po predlogu KS Vipava se je začelo z rekonstrukcijo ceste med Vipavo in Vrhpoljem v ulici Ob Beli. Izvedel se je širok pločnik za pešce in invalide ter ustrezna javna razsvetljava. Na zahtevo KS Vipava so prestavili in lepo uredili ekološki otok pri

vrhpoljskem bloku, čeprav je bil prvotno projektiran pri Cuntovih. Žal pa je to še en od projektov, ki ni končan, saj na Občini z izvajalcem nikakor ne morejo najti ustrezne rešitve in poravnati obveznosti do njega. Nerealiziran je predlog KS Vipava za ureditev javnih stranišč in pitnikov po Vipavi. Prav tako je nerealiziran projekt prepotrebni parkirišč v Gregorčičevi ulici na prosti občinski parceli med hišami (za Fabčičem).

Na predlog KS Vipava se je uredila širitev ceste Vipava-Zemono, ureditev vodovoda, postavitve javnih luči proti Dvorcu Zemono in proti Beširju ter povezava pešpoti ob novozgrajeni VilaVi v Beblerjevi ulici. Prav tako je KS Vipava z svojimi sredstvi izvedla odkup zemljišča za razširitev ceste ter postavitev podpornega zidu na Zemonu (pri Rasporju). Žal smo morali z sredstvi KS Vipava financirati tudi asfaltiranje dela cestišča, saj župan obljube, ki jo je dal Franku Ferjančiču, ni držal.

Lovskemu društvu Nanos smo z donatorsko pomočjo pomagali pri obnovi fasade lovskega doma.

Uredili smo pot na Stari grad, tako da je dostopen tudi za starejše in invalide. V tem času zaključujemo z čiščenjem grmičevja na Starem gradu, kjer nam bodo pri tem pomagali tudi vipavski gasilci, za kar se jim že vnaprej zahvaljujem.

V poročilo nisem posebej napisal, da KS Vipava vsako leto, tako je bilo tudi v času korone, po Vipavi in Gradišču prireja razstavo jaslic. Razstava je postala pravi dogodek, saj si jo pridejo ogledati obiskovalci od blizu in daleč. Razstavo velikonočnih jedi in pirhov pa pripravimo tudi v dnevih pred veliko nočjo. Letos smo v času Vipavske trgateve postavili razstavo

fotografij iz nekdanjih čudovitih prireditev Vipavska trgatev, za kar se za postavitev ter pomoč pri vseh ostalih razstavah (ob božiču in veliki noči) še posebej zahvaljujem Jani Kete, ki ne zna reči ne in jih zmeraj pripravi z veseljem in entuziazmom. Prav tako se moram zahvaliti tudi vsem ostalim jasličarjem od Zemono do Gradišča in jih spodbujam in vabim k sodelovanju tudi v prihodnje.

Vipavska trgatev je edina množična tradicionalna prireditev, katere del je bila tudi Krajevna Skupnost Vipava, v zadnjem mandatu pa je čisto zamrla in ne ponuja več tistega razpoloženje in sproščenosti kot nekoč.

Krajevna skupnost Vipava je organizirala vsakoletne čistilne akcije, ki so se zaključile z druženjem. KS Vipava je tudi poskrbela, da udeleženci čistilne akcije niso bili žejni in lačni.

Sofinancirala smo pustovanje za najmlajše.

Financirali smo geodetske storitve za ka-

pelico na Zemonu, zunanjo ureditev okrog kapelice in sodelovali pri organizaciji blagoslova kapelice.

Sofinancirali smo izdaje knjig o Otmarju Černilogarju, Janezu Zupetu in knjige, ki bo razveselila naše najmlajše ob letošnjem praznovanju sv. Miklavža. Krajevna skupnost je sodelovala pri nakupu daril in ob obdarovanju v času sv. Miklavža.

Pomagali smo pri organizaciji nogometnega turnirja med ekipami krajevnih skupnosti.

Krajevna skupnost Vipava financira postavitev novoletne smreke in finančno podpre Konjeniško društvo Sveti Štefan pri vipavski šagri in žeganju konj.

Marsikaj in marsikoga sem verjetno izpustil, morda sem se komu pozabil posebej zahvaliti, vendar z zadovoljstvom in optimizmom gledam naprej, novemu svetu KS Vipava želim obilo uspeha.

Hvala vsem za vse.

Predsednik KS Vipava Peter Skapin

Z gasilskim pozdravom Na pomoč!

Prostovoljno gasilsko društvo Podnanos ima že dolgo zgodovino, saj prvi podatki o ustanovitvi društva segajo že v leto 1892, zato ne čudi, da so nas v mesecu požarne varnosti gasilci iz PGD Podnanos lepo sprejeli medse.

V petek, 21. 10., smo se otroci iz vseh treh skupin vrtca Podnanos odpravili do bližnjega gasilskega doma, kjer so nam prostovoljni gasilci predstavili svoje delo, opremo in vozila.

Najprej so nas povabili do njihovih garderob, kjer so nam pokazali in predstavili različne uniforme. Ni namreč vsaka pri-

merna za vsako intervencijo. Seveda niso pozabili niti na čelade, ki so bile vsem zanimive.

Pri predstavitvi so sodelovali kar štirje prostovoljni gasilci, zato je bil na razpolago cel gasilski vozni park. Veliko navdušenja in radovednosti so otroci pokazali pri raziskovanju novega vozila, ki so ga v

PDG Podnanos uradno prejeli pred nekaj meseci ob praznovanju 130. obletnice obstoja društva. Gasilci so si res vzeli čas in vsakemu otroku pomagali do sedežev, se z njimi pogovarjali in odgovarjali na naša vprašanja. Med drugim je otroke tudi zanimalo, če bi lahko slišali sirene in videli lučke. Kaj mislite, so jim ugodili? Seveda

so! Čeprav je bilo precej glasno, sirene niso prestrašile niti najmlajših otrok. Ob besedi gasilci otroci poleg ognja in vozila pomislijo tudi na vodo. Prostovoljni gasilci so otrokom omogočili, da so preizkusili tudi gasilski ročnik in z njim špricali vodo.

Za konec pa so nam pripravili še presenečenje. Prikazali so nam namreč pravilen potek gašenja ognja z gasilnim aparatom. Še pred tem pa so predstavili pravilno uporabo gasilnega aparata. Starejši otroci so že poznali teorijo, saj so se o tem veliko pogovarjali v skupini, sedaj pa so videli še kako to deluje v praksi.

V vrtec smo se vračali polni novih vtisov in kot da sam obisk ne bi bil dovolj, so gasilci za vsakega otroka pripravili še vrečko presenečenja za domov.

Res hvala vsem skupaj in vsakemu posebej za pripravljenost predajati znanje naprej.

Kdo ve, morda se prav med našimi predšolskimi otroci skrivajo naslednji prostovoljni gasilci ...

Strokovni delavci vrtca Podnanos

Oktobrska druženja s književnimi ustvarjalci

Mesec oktober se zaključuje z dnevom reformacije, dnevom, ki obeležuje tudi začetek nastajanja našega knjižnega jezika. Že pred več kot 450 leti je Primož Trubar s svojimi sodobniki (med drugim tudi z našim rojakom Sebastianom Kreljem) oral ledino s prvimi tiskanimi knjigami. Danes lahko rečemo, da živimo sanje reformatorjev. Letno izide v slovenščini več kot 1000 literarnih del, knjižne slovenščine se sistematično učimo v šoli ... Da pa nam to ne bi postalo samoumevno in nepomembno, se na šoli posebej trudimo, da bi učencem privzgojili ljubezen do domačega slovenskega knjižnega jezika. V veliko pomoč so nam bili v tem mesecu obiski različnih

slovenskih književnih ustvarjalcev.

V tednu otroka, ki je letos potekal od 3. do 9. oktobra, je na PŠ Podnanos in v 2. razredu matične šole potekala predstavitev slikanice Zverinice z roba gozda. Učenci prve triade so z veseljem prisluhnili ustvarjalkama slikanice – akademski slikarki Julijani Božič in pisateljici zgodbic Mariji Božič. Učenci so navdušeno prisluhnili pripovedovanju zgodbic, v katerih nastopajo gozdne živali. Ob koncu predstavitve knjige pa so se posvetili še likovnemu ustvarjanju. Nastale so prečudovite ilustracije – zverinice čukci.

V sredo, 12. 10. 2022, sta učence 4., 5. in 6. razreda obiskala avtorja knjige Jure in mumija, Vesna Kamin Kajfež in Tomislav Kajfež. V uvodnem skupnem predavanju je gospod Tomo učence seznanil z zgodovino »slovenske« mumije, ki se hrani v Narodnem muzeju v Ljubljani, ter dveh sarkofagov, ki si ju lahko ogledamo na vipavskem pokopališču. Seveda brez omembe našega rojaka, Antona Lavrina, ki je zaslužen, da so se ti predmeti znašli na naših tleh, ni šlo.

Sledila je delavnica s šestošolci. Avtorja sta učence seznanila s procesom nastajanja

knjige. Predvsem sta se osredotočila na razlago ilustracij, ki so res nekaj posebnega, saj tudi z njimi delo poskuša na verističen način bralcu približati zgodovinsko čas Lavrinovega življenja. Nato pa je sledila naloga za učence. Sami so poskusili zapisati zgodbo z naslovom »Kako sta sarkofaga končala na vipavskem pokopališču?« Za spodbudo sta jim avtorja zaupala, da bo prav kmalu izšla njuna knjiga, ki bo odgovorila na to vprašanje. Na delavnici v petem in četrtem razredu so si učenci najprej ogledali zgodbo o mumiji s pomočjo namiznega gledališča kamišibaj, nato pa so ob vodenju avtorjev knjige izdelali svoje lastno gledališče in ustvarili svoje zgodbe. Zgodbe so naslednji dan predstavili pri pouku, nekatere so tudi posneli. Dan je bil zanimiv za učence in učitelje, saj smo spoznali še en kamenček iz naše bogate zgodovine.

Učenki Ela Valič in Benjamina Furlan iz 9. b sta o dogodku, ki se je odvil za devetošolce zapisali sledeče: "V petek, 14. oktobra 2022, nas je obiskal Jakob Domenik, bivši učenec naše šole, danes pa dijak 4. letnika Škofijske gimnazije Vipava. Predstavil nam je svoje literarno delo Za jezik in brate. Gre za pesnitev, ki ima sedemdeset

kitic in je nastala po vzoru Prešernovega Krsta pri Savici. Povedal nam je, da je navdih za to delo našel v svojem rojstnem kraju Vrhpolju. Glavni junak je Feliks, ki se zavzema za svoj narod in njegove pravice. Dogajanje se najprej odvija na soški fronti, nato pa se premakne v Vrhpolje. Jakob nam ni predstavil le svojega literarnega talenta, temveč nas je navdušil tudi kot avtor in pevec pesmi *Pripoved nonota*, ki jo je zapel ob kitarški spremljavi Matica Tomažiča. Na koncu nas je opomnil, naj vedno poslušamo svoje srce, naj ljubimo svojo domovino in naj se ne sramujemo svoje narodnosti. Lahko rečemo, da je Jakob junak našega časa, glasnik domoljubja v sodobnem času in prepričljiv zgled vsem mladim v Vrhpolju, Vipavi, dolini in domovini."

V sredo, 26. 10. 2022, nas je v okviru programa Povabimo besedo Društva slovenskih pisateljev med poukom slovenščine za osmošolce obiskala Aksinja Kermauner. Predstavila se nam je kot slovenska otroška in mladinska pisateljica. Ker je bila več let zaposlena na Zavodu za slepe in slabovidne kot učiteljica slovenščine, nam

je predstavila nekaj svojih knjig, ki so jih pomagali ustvariti otroci z okvaro vida ali pa so knjige namenjene njim. Med delavnico pa nas je seznanila tudi z načinom pouka za slepe – ogledali smo si učbenik v Braillovi pisavi, se sami seznanili z brajico, poskusili smo tipkati na pravi pisalni stroj za brajico ... Igrali smo se tudi različne

igrice z zavezanimi očmi in ugotovili, da je biti slep kar zahtevno.

Vsem literatom se iskreno zahvaljujemo za njihov čas in trud, da pomagajo pri gradnji identitete naših učečih nadobudnežev.

Učiteljice OŠ Draga Bajca Vipava

Lutkovna predstava Pestrna

V petek, 14. 10. 2022. smo se z učenci 4., 5. in 6. razreda iz matične šole Vipava in 4. in 5. razreda iz podružnične šole Vrhpolje odpravili v kulturni dom v Vipavi. Tam smo si ogledali lutkovno predstavo, ki je nastala po delu Franceta Bevka Pestrna, in je obogatena s poezijo Simona Gregorčiča. Zaigrali so nam jo člani skupine Žar, ki deluje v okviru Društva MOST – Univerza za tretje življenjsko obdobje Ajdovščina. Po predstavi so nastopajoči prišli z lutkami med nas in učencem dali možnost, da so lutke tudi sami preizkusili. Nekateri učenci pa so si ogledali tudi zaodrje.

Marjeta Križnič

Kulturni dan lokalne kulturne dediščine za OŠ Draga Bajca Vipava

Učenci 4. in 5. razredov, učitelji in spremljevalci OŠ Draga Bajca Vipava s podružnicami smo si v začetku oktobra ogledali ostanke rimske utrdbe in naselbine v Ajdovščini, obiskali Goriški muzej ter

Pilonovo galerijo.

Kulturni dan je opisala Anisa Jelerčič, 4. b:
Izlet v Ajdovščino

Danes smo šli najprej v Pilonovo gale-

rijo, potem v muzej in še na sprehod po Ajdovščini. V Pilonovi galeriji smo opazovali slike, bile so mi zelo všeč. Bilo jih je veliko. Pri koncu nam je gospa dala list in barvico. Vsak si je izbral eno sliko in jo

skušal narisati. Potem smo se zahvalili in odšli. Šli smo malicat. Po malici smo šli v muzej. Tam nam je arheologinja govorila o Rimljanih. Povedala nam je, da so Rimljani govorili latinsko. Bilo je zelo zanimivo. Potem smo šli pogledat še Ajdovščino. Preden smo odšli, smo se še zahvalili. Ko smo šli na sprehod po Ajdovščini, je gospod govoril o ruševinah Rimljanov, ogledali smo si tudi terme. Odšli smo na avtobusno postajo in se odpeljali v šolo, potem sem šla domov. Bilo mi je lepo.

Vida Trošt

Izlet v Verono

Na prečudovit jesenski dan, v soboto, 15. 10. 2022, smo se učenci obveznega izbirnega predmeta italijanščina pod vodstvom učiteljice Maruške Rojc odpravili v antično italijansko mesto Verono.

V zgodnjih jutranjih urah smo se z avtobusom najprej odpeljali do živalskega vrta Parco natura Viva pri Veroni. Pred tem smo se ustavili na črpalki, kjer smo lahko učenci pojedli sendvič ali dva. Park je tematsko sestavljen iz posameznih celin sveta, v vsakem delu so živali, ki so značilne za določeno območje. V živalskem vrtu

smo najbolj občudovali čudesa živali, ko smo se peljali skozi del, imenovan safari, v katerem so bili levi, nosorogi, žirafe in mnoge druge živali. Bilo je magično.

Po dveh urah raziskovanja živalskega sveta smo se odpravili proti Veroni. Med potjo nam je vodič povedal vso zgodovino Italije in Slovenije z žal zelo monotonom glasom. Ko smo prišli v Verono, smo si ogledali obzidje in kolosej. Vodič nam je razložil, da so Rimljani za gradnjo uporabili kamene iz reke Adiže, ki obkroža mesto. Potem smo si ogledali hišo in kip

Julije iz Shakespearove pripovedi o Romeu in Juliji. Na trgu Erbe smo imeli učenci uro časa za pozno kosilo. Ko smo se najedli, smo si ogledali še most nad Adižo, ki so ga postavili že Rimljani. Nato smo se odpravili na pot domov. Po treh urah in pol smo se pripeljali pred vipavsko šolo, žal pa smo že zamudili Odprto kuhinjo, dogodek, ki je prav na ta dan potekal na vipavskem trgu. Zaključek: bilo je res lepo in poučno.

Matic Lozej, 9. a

Mini Planica

Učenci podružnične šole Podnanos smo imeli oktobra na obisku Planico. Čeprav je še jesen in snega še ni videti niti na vrhu Nanosa, smo se danes preizkusili v smučarskih skokih. Obiskala nas je namreč Mini Planica. To je mobilna skakalnica z značilnostmi prave skakalnice. Namenjena je otrokom in na njej se je preizkusilo že več

kot 10.000 slovenskih otrok.

Med seboj nismo tekmovali ali merili dolžine skokov. Vsak, ki je poskusil, je bil zmagovalec, saj je preizkušal lastne meje in premagoval strahove. Na začetku je bil pravi izziv že samo to, kako se zapeljati čez skakalnico in ostati na nogah. Na koncu pa so se nekateri že pogumno odrivali in poskusili narediti lep pristanek. Na ta način so dobili vsaj majhen občutek za

šport, ki ga po navadi gledamo po televizijskih sprejemnikih. Učenci so bili pogumni in so v skokih zelo uživali.

Učiteljice in učenci podružnične šole Podnanos se iskreno zahvaljujemo organizatorjem in Turističnemu društvu ter Krajevni skupnosti Podnanos, ki sta ta dogodek tudi finančno omogočila.

Katarina Vitežnik

Humanitarna akcija Drobtinica

V soboto, 15. 10. 2022, smo v sodelovanju z Območnim združenjem Rdečega križa Ajdovščina izpeljali dobrodelno akcijo Drobtinica. Dobrodelno akcijo tradicionalno izvajajo ob svetovnem dnevu hrane, ki ga obeležujemo 16. oktobra. Učenke prostovoljke ter član Rdečega križa so na stojnici pred trgovino Mercator v Vipavi v zameno za prostovoljne prispevke ponujali kruh in druge dobrrote različnih donatorjev (Mercator, Spar, Fama Vipava,

Pekarna Ježek, Pekarna Neli-pek, Fructal in Mlinotest) ter tako vzpodbujali solidarnost. Skupaj smo zbrali 460,62 €. Pridobljena sredstva bodo namenjena šolskemu skladu naše šole. Vsem tistim, ki ste prispevali, se iskreno zahvaljujemo. Zahvaljujemo se tudi učenkam Lari, Pavli, Gabrijeli, Mei in Hani, ki so svoje prosto sobotno dopoldne posvetile dobrodelni noti.

*Darija, Tanja in Lara,
mentorice humanitarne dejavnosti*

Izmenjava za učitelje

OŠ Draga Bajca Vipava je vključena v projekt Erasmus +, v katerem poleg naših učiteljev sodelujejo še učitelji iz štirih tujih šol (z Irske, s Finske, iz Španije in Italije).

V lanskem šolskem letu smo se učitelji že družili na Irskem, hkrati pa izvedli srečanje tudi pri nas. Namen projekta je izvajanje različnih aktivnosti za razvoj veščin na dogovorjeno temo, kot je zdravje, skrb za okolje, sodelovanje in spoznavanje različnih načinov in metod dela idr.

V mesecu oktobru sva se dve učiteljici z naše šole Maja Funa in Kristina Vanceta z veseljem in v želji po spoznavanju dela naših kolegov udeležili srečanja v italijanskem mestu Varese. Tema tokratnega

srečanja je bila „groudning“ (v grobem prevodu „prizemljitev“).

Seveda je najina priprava na srečanje potekala že prej v šoli, saj sva morali predstaviti tiste dejavnosti, ki se na tak ali drugačen način osredotočajo na naravo. Avtorsko dramsko delo z naslovom Pravljica iz gozda, ki govori o skrbi za naravo, smo pripravili v knjižni obliki. Predstavitev sva popestrili še s posnetki igre naših otrok. Predstavili sva tudi izdelke iz naravnih materialov in naše dejavnosti, ki jih izvajamo z učenci v naravi.

V tednu, ki sva ga preživel z

učitelji iz štirih držav, sva bili presenečeni nad izredno gostoljubnostjo gostiteljev. Skupaj z učenci so nas sprejeli na petih šolah. Bili so nam na razpolago z vso svojo energijo in dobro voljo ves dan.

Predstavili so nam svoje življenje na šoli. Predvsem pa so izbirali dejavnosti, ki jih izvajajo v skrbi za naravo. V sproščenem vzdušju in s pesmijo so nam pričarali nepozabne trenutke.

Vse aktivnosti iz ostalih šol bodo na voljo vsem učiteljem tega srečanja. Srečanj s prijetnimi ljudmi žal ne moreva deliti z vami. Lahko pa aktivnosti in način dela. Zato bomo take projekte, ki bogatijo naše učiteljsko znanje, sprejemali še naprej z odprtimi rokami.

Kristina Vanceta

Naše zvezde in zvezdice
1. 12. 2022

Dobrodelni dogodek na OŠ Vipava
16.30 - sejem
18.00 - prireditev

Glasbeni gostje: Ne joči pevec

Na dogodku bomo zbirali prostovoljne prispevke za delovanje šolskega sklada.
Vljudno vabljeni!

Bistvo projekta Škofijska teče

Največkrat se dijaki ob omembi besede TEK vprašajo: »Zakaj?« Čisto normalna reakcija večine najstnikov (ljudi), saj je ta beseda povezana z doživljanjem fizičnega napora. In ravno to je bil glavni razlog, da smo iz starega Cooperjevega testa prešli na dolgotrajni tek v svoji coni udobja (pogovorni tek). Tako dijake učimo pravilne tehnike teka ter predvsem pravilnega pristopa, kako s tekom začeti, saj je ravno slednje glavni razlog za »sovražstvo« do teka. Da bi tekel, moraš biti vztrajen, motiviran, sploh ko gre za tek na daljše razdalje. To so prvine, ki ti zelo koristijo pri doseganju ciljev v vsakdanjem življenju in te utrjujejo v vseh pogledih. Na podlagi teh prepričanj smo na naši šoli začeli z daljšimi teki pri urah športne vzgoje, kar se je po določenem času razvilo v sedaj že prepoznaven dogodek Škofijska teče. S tem omogočimo tudi bolj motiviranim dijakom, da se potrdijo, doživijo mogoče svojo prvo tekmovalno izkušnjo, vsem ostalim pa doživetje teka v veliki skupini.

Škofijska teče je dogodek, pri katerem sodeluje cela šola. Večina dijakov teče po označeni progi v svojem tempu, vmes se lahko tudi ustavijo in hodijo; vsi ostali, vključno s profesorji, pa sodelujejo pri

pripravi in usmerjanju po progi, postavitvi okrepčevalnice, zapisovanju rezultatov. Vzpodbude so deležni vsi: prvi in zadnji, kajti zmagovalci so vsi.

Profesorji športne vzgoje na ŠGV

Škofijska teče 2022

V petek, 21. oktobra 2022, smo po koronjskih letih ponovno izpeljali športni dogodek »Škofijska teče«. Na stadionu se nas je zbrala velika gruča dijakov in nekaterih profesorjev, pripravljenih, da se podamo na 7,7 km dolgo tekaško traso po razgibani pokrajini v okolici Vipave. Na začetku smo si namestili slušalke z glasbo in ob pisku stekli skozi stadionska vrata proti Zemonu. Na postojanki pri vrhpoljskem pokopališču so nas čakala okrepčila in voda.

Bilo je zelo lepo doživetje in prav poseben občutek je bil videti toliko dijakov, ki se mučijo z enako preizkušnjo kot ti sam. Na začetku je bila prava »gužva«, ki je pričarala občutek z množičnih tekov. Proti koncu smo bili vsi že zelo izmučeni, zato smo bili veseli dodatne spodbude profesorjev, ki so navijali ob poti. Pravo olajšanje je bilo prijetno utrujen priteči skozi cilj ob zavedanju, da ti je uspelo. Večina se je pri teku »lepo« namučila, nekateri pa so kar poleteli na cilj. V ženski konkurenci

je zmago s časom 34 minut in 57 sekund odnesla Katarina Ivanušič, dijakinja 4. letnika. Med fanti pa je zmagal Vid Batagelj iz 1. letnika s časom 31 minut.

Zmagovalcema smo postavili nekaj vprašanj o njunem doživljanju teka in športa nasploh.

7,7 km teka je že kar veliko in za tako dobra rezultata zahteva trasa zelo dobro fizično in psihično pripravljenost. verjetno sta športnika. Kaj trenirata in koliko časa?

Vid: Že šesto leto treniram plavanje. Treninge imam petkrat na teden, odvisno tudi od obveznosti v šoli.

Katarina: Ko me ljudje, ki me ne poznajo, sprašujejo o hobijih, željah, o tem, kdo sem, se po navadi definiram kot športnica. Treniram atletiko, letos sedmo leto, s športom na sploh pa se ukvarjam, odkar vem zase. V načrtu imam redne treninge trikrat tedensko (ponedeljek, sreda, petek) ob torkih in sobotah pa nek daljši tek, ki služi kot iztek ali kot nabiranje kilometrine. Vendar se tega načrta ne držim prav do pike natančno, ampak ga prilagam glede na prosti čas in osebno počutje. Je pa nek okvir, s katerim ohranjam disciplino.

Se udeležujeta kakšnih tekmovanj?

Vid: Udeležujem se plavalnih tekem.

Katarina: Zadnje čase so tekmovanja bolj ob strani. Trenutno tečem predvsem zase, za svoje dobro počutje in ne za doseganje nekih visokih norm na tekmovanjih, vendar pa ne zapiram vrat možnostim za kakšno tekmo, ko me bo mogoče zopet zgrabil tekmovalni duh.

Sodelujeta tudi na drugih tekih?

Vid: Na drugih tekih načeloma ne sodelujem, se pa najde tudi kakšna izjema.

Katarina: Zelo rada sodelujem na množičnih tekih, kot so Ljubljanski maraton, razni nočni teki itd. Letos sem prvič tekla tudi za čudovit namen teka WingsForLife, s katerim se zbira denar za raziskave hrbtenice invalidnih ljudi, seveda pa se vsako leto z največjim veseljem udeležim Teka 4 mostov na domačih tleh v Škofji Loki.

Vama je všeč tekaška trasa naše šole?

Vid: Tekaška trasa mi je zelo všeč, saj je precej razgibana in gre mimo lepe vasi in pokrajine.

Katarina: Zdi se mi prijetna, saj je teren razgiban in s tem teku in predvsem nogam prijazen, svoj »plus« dodaja okolica, ki traso obdaja. V splošnem sicer ne maram tras, pri katerih večkrat tečeš po isti poti, vendar me pri tej ne moti, saj ni monotona, kot se lahko zgodi pri kakšnih mestnih tekih.

Kako sta se pripravljala na Škofijska teče?

Vid: Na tek se nisem posebej pripravljaval, le z občasnimi treningi teka in treningom v plavalnem klubu.

Katarina: Iskreno, za Škofijska teče se nisem izrecno pripravljala. Treniram (tečem) redno in s tem pridobivam kondicijo in vzdržljivost, ki ju potem preizkusim na kakšnem resnejšem tekmovanju ali dogodku, kot je bil ta.

Sta pričakovala zmago?

Vid: Vedel sem, da sem lahko blizu najboljšim.

Katarina: Letos sem imela namen podreti rekord trase v ženski kategoriji, tako da sem s tem namenom segala tudi po zmagi, vendar pa vanjo nisem bila stoprocentno prepričana in je v enaki meri tako tudi nisem pričakovala, saj sem se zavedala, da bo nekaj dobre konkurence.

Kakšni so bili vajini občutki ob zmagi?

Vid: Bil sem vesel dosežka.

Katarina: Ob zmagi niti nimam posebnih občutkov, ker se mi ta tek zdi predvsem priložnost za vse dijake, da se podružimo na malo drugačen (športen) način, in je zame pri tem dogodku bolj kot tekmovalni duh v ospredju prijateljski ter ljubezen do športa kot takega, ne pa mrzlična želja po zmagi.

Glede na to, da športu posvetita ogromno časa, vama verjetno zelo veliko pomeni?

Vid: Šport je zame velikega pomena, saj me uči vztrajnosti. Veliko dobrih veščin

iz športa lahko prenesem v vsakdanje življenje.

Katarina: Šport mi pomeni sprostitev telesa in osvoboditev misli od vsakdanjih skrbi ter hkrati aktivnost, s katero krepiim svojega duha, telo, disciplino, trmo; področje, na katerem tekmujem sama s sabo, si postavljam vedno višje cilje, kar mi pride zelo prav tudi na drugih področjih v življenju. Šport je zame resnično nekaj, kar me izpolnjuje in krepi. Po mojem mnenju veliko pripomore ne samo k dobremu fizičnemu počutju, pač pa je tudi odlična in ključna sestavina za ravnovesno psihično stanje posameznika.

Razmišljaš o športu tudi v profesionalnem smislu?

Katarina: Moja velika želja je, da bom nekoč lahko vsak dan »športala«, kolikor se mi bo zljubilo, tako da: ja, poklicna kariera bo vsekakor povezana s športom.

Čestitke zmagovalcema!

Ema Černe, 3. a

Izmerjen utrip Vipave

V sredo 2. novembra, smo se v okviru Jesenskih delavnic za osnovnošolce na Škofijski gimnaziji Vipava v novinarski delavnici odpravile (bile smo sama dekleta) po Vipavi. Želele smo izmeriti utrip kraja, zato smo povprašale nekaj ljudi z različnimi »vlogami«, kako doživljajo Vipavo: kaj jim je posebej všeč, kaj jih morda moti in kakšnih izboljšav si želijo. Čeprav je število vprašanih zaradi časovnih omejitev vzorčno, lahko potrdimo, da je iz odgovorov utrip (vsaj približno) razviden.

Igor Ukmar, lastnik in vodja podjetja Avto Ukmar

Gospodu Ukmarju je v Vipavi vse všeč. Zanj je to zelo lep kraj, v njem je doma, zato ga ne bi zamenjal za nobenega na svetu – čeprav je na potovanjih videl marsikaterega.

V Vipavi niti ni stvari, ki bi ga zelo motile. Prepričan je, da je počutje v kraju odvisno predvsem od posameznika, od tega, kako si sam uredi okolje. Nikoli ne smeš pričakovati, da ti bo nekdo drug postlal za življenje. Sam si moraš pomagati po svojih

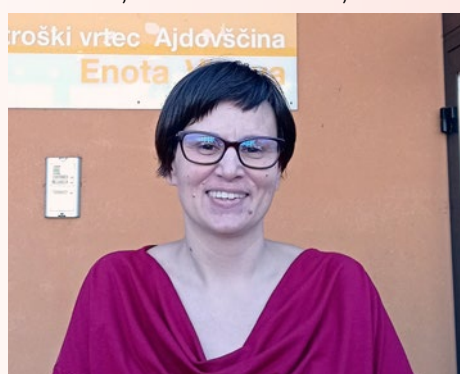

močeh in sodelovati z drugimi, da se kaj izboljša, nikakor pa le kritizirati. Sicer pa mora človek vsak dan hrepeneti po lepšem.

Vipava se mu zdi v primerjavi z ostalimi slovenskimi kraji kar urejena, veliko stvari se je izboljšalo.

Judita Leban, pomočnica ravnateljice Otroškega vrtca Ajdovščina za Vipavo in njene oddelke

Gospa Leban nam je povedala, da je kolektivno vzgojiteljic Vipava zelo všeč, še posebno, ker je umirjen, varen kraj brez vandalizma in prebivalci so zelo kulturni ljudje. Vzgojiteljice in otroci se med Vipavci na sprehodih počutijo prijetno in sprejeto. Všeč jim je arhitektura in nasploh videz kraja ter vse zelene površine, ki jih »slovenske Benetke« ponujajo. Tako otroci kot vzgojiteljice imajo radi povezovanje z okoljem, spoznavanje poklicev, ki ga omogočijo domači podjetniki in ustanove, ter sodelovanje s Cirusom in VDC-jem.

Pogrešajo le parkirna mesta, starši otrok pa omenjajo večja igrala oz. več igral, na katerih bi se otroci igrali tudi popoldne. V Vipavo se namreč priseljujejo nove družine, tudi iz drugih okolij, in zmanjkuje prostora tako v vrtcu kot na parkirišču pred njim – v prometnih konicah je namreč na javnem parkirišču pred vrtcem, ki ga uporabljajo tudi zaposleni v okolici, težko parkirati, zaradi česar se dogajajo zamude v službe.

Anton Lavrenčič, veterinar v Veterinarski bolnici Vipava

Za gospoda Lavrenčiča je Vipava zelo lep kraj: zelo je zelena in prepletena z vinogradniško tradicijo. Tu so prijazni ljudje in tudi dobre gostilne.

V Vipavi je malo slabih stvari, to, kar ga boli, pa je opažanje, da postajamo ljudje vse bolj nestrpni, celo hudobni. Ampak to ne velja le za Vipavo, temveč za vse slovenske kraje.

Kaj bi bilo dobro izboljšati? Pločniki so urejeni, zdaj je na vrsti še srce Vipave, trg, ki že ima svoj značaj z domačini, ki tam bivajo, vendar ga je potrebno nekoliko prenoviti.

Jurij Rodman, zaposlen v Baru pri Marjanci

Predvsem mu je všeč mirnost, pravi gospod Rodman, pa tudi, da je v kraju »vse pri roki« zaradi kratkih razdalj do vseh storitev.

Težko bi rekel, kaj mu ni všeč. Edino to, da je poleti zelo vroče in bi zato bilo lepo imeti kakšno »plažo«, na splošno pa ni nobene stvari, ki bi ga zelo motila.

Tudi on vidi prihodnjo izboljšavo bivalnih in storitvenih pogojev na trgu (tu je Bar pri Marjanci) v tem, da bi iz centra Vipave umaknili promet, s tem bi kraj bolj »zadihal«.

Upokojena gospa, dolgoletna priseljenka v Vipavi

Gospa, ki smo jo srečale na ulici, nam je zaupala, da se kot priseljenka v Vipavi ni čutila sprejeto enakovredno, kot če bi bila tu rojena, kar ji je malo zagrenilo bivanje v kraju.

Želela pa bi si, da bi se možnost dostave obrokov tistim, ki si ne morejo sami kuhati, razširila vsaj na dan ali dva med večdnevnimi prazniki, kakršni so bili ob letošnjem 31. oktobrom in 1. novembrom, saj sta se praznična dneva povezala s predhodnim koncem tedna, ko tudi ni dostave hrane.

Karmen, mlada mamica

Z gospo Karmen smo se pogovarjali ob igralih na vipavskem trgu. Vipava se ji zdi zelo lepa in varna, v njej se najde vsega po malem.

Ko razmišlja o izboljšavah, predlaga prostor za mlade in več dogodkov za mladino.

Goran Kodelja, župan občine Vipava

Vipava mu je zelo všeč že zato, ker je rojen tukaj. Izpostavlja, da ima Vipava nekakšen šarm – prebivalci pravijo, da ima »dušo«. Bivanje v Vipavi doživlja kot zares prijetno.

Za kandidaturo za župana se je odločil prav zato, da bi uredili stvari, ki jih je še potrebno narediti, da bo Vipava še prijetnejša za domačine in zanimivejša za obiskovalce. Težko bi se opredelil, da mu kaj ni všeč. Edino to, da je potrebnega veliko časa za postopke ob vsakem projektu in zato ni mogoče izpeljati dogovorjenih zamisli tako hitro, kot bi si želeli. »Ampak to je potrebno vzeti v zakup,« ugotavlja.

Pri spreminjanju kraja sodeluje že štiri leta. Naredili so že veliko projektov, ne le v Vipavi, ampak v celotni občini. Naslednji projekt, ki se ga veseli, je prenova glavnege trga; asfalt bo zamenjal kamen in trg bo namenjen ljudem, ne več avtomobilom.

Naš splošen vtis je, da je bilo zanimivo videti Vipavo skozi oči njenih prebivalcev in zaposlenih ter odkrivati njihove različne izkušnje. Pretežno pozitivni odgovori kažejo, da imajo kraj radi in da so za dobro počutje pripravljeni marsikaj prispevati. Seveda pa so poleg lepih ulic, pročelij hiš, zelenic, zanimivega dogajanja ... na prvem mestu pozorni medsebojni odnosi.

Povprašale, odgovore povzele in fotografirale: Sara Harej, Hana Paljk, Rebeka Koren, Gaja Lozej, Viktorija Lisjak, Veronika Koren in Zora Furlan; mentorica Tatjana Božič.

Po sledih Ložanke Ane Mayer Kansky, prve doktorice znanosti na ljubljanski univerzi

Zgodovina človeštva je tudi zgodovina izjemnih posameznikov. Živeli so v vseh obdobjih, izstopali in pri svojem trudu za napredek velikokrat naleteli na nerazumevanje, predsodke, neodobravnje. Med te posameznike sodi tudi Ana Mayer, poročena Kansky iz Lož pri Vipavi. Čeprav je v času njene mladosti študirala izjemno malo žensk, je kot prva leta 1920 doktorirala na novoustanovljeni ljubljanski univerzi in tako prehitela vse svoje moške kolege. Ker je prav v teh dneh, 3. novembra, minilo šestdeset let od njene smrti, smo se udeleženci jesenske delavnice na Škofijski gimnaziji Vipava opravili po sledih njenega življenja in znanstvenega dela.

Ana Mayer ali Anka, kot so jo klicali doma, je osnovno šolo obiskovala v Vipavi in nato kot desetletna na lastno željo odšla v Ljubljano. Tu se je šolala na šestletnem ženskem liceju, potem pa morala skupaj s še eno sošolko eno leto obiskovati moški razred, da je lahko pristopila k maturi, ki jo je leta 1914 opravila z odliko. Študij je želela nadaljevati na Dunaju, vendar pri domačih ni našla podpore, ker so bili pod vplivom miselnosti, da preveč izobrazbe škodi dekletom, zato si je za študij morala zaslužiti sama. Denar je zbrala z organiziranjem obiranja marelic iz grajskih nasadov in prodajo le-teh v Trst ter Gorico in tako je jeseni lahko odšla na dunajsko univerzo. Kot redna študentka se je vpisala na filozofsko fakulteto z glavnim predmetom kemija in stranskim fizika. Po koncu 1. svetovne vojne je dunajska univerza sprejela odlok, da morajo študentje slovenskih narodnosti zapustiti univerzo. Anka je študij nadaljevala na novoustanovljeni univerzi v Ljubljani in pri profesorju Maksu Samcu začela raziskovati kemijo škroba. Skupaj sta kmalu objavila daljši raziskovalni članek v ugledni znanstveni reviji. Članek je bil temelj prve doktorske disertacije na ljubljanski univerzi. Doktorat je Ana Mayer uspešno zagovarjala junija leta 1920. Še pred tem je marca istega leta postala asistentka na univerzitetnem kemijskem inštitutu.

Po poroki z dr. Evgenom Kanskim se je lotila podjetništva. Leta 1922 je na mestu pogorele oljarne v Podgradu pri Zalogu osnovala prvo jugoslovansko tovarno za

proizvodnjo žveplenega etra, etra za narokožo in topil za industrijo lakov. Podjetje Dr. A. Kansky – kemična tvornica je postalo sopomenka za kakovostne kemijske pripravke. Del ustanovnih sredstev si je izposodila od tašče, del pa podedovala po očetu. Že takrat sta se z možem zavedala pomembnosti varstva okolja, zato sta izdelala postopek za izločevanje žvepla in dimnih plinov. Mož je imel v podjetju tudi svoj laboratorij, a vodila ga je ona. V priltičnih prostorih svoje hiše sta si uredila pisarno in laboratorij, v kleti pa sta odprla trgovino s kemikalijami in laboratorijskim inventarjem. Njuno tovarno so med drugo svetovno vojno zasegli Nemci, nato pa jo je nova oblast maja 1948 nacionalizirala.

V sklopu jesenske delavnice smo obiskali tudi Anino rojstno hišo, grad Lože. Tam sta nas pričakala »zadnja grofica« gradu Lože, gospa Katarina Mayer Nadale, ki jo kličejo tudi Katjuša, in njen sin Aaron, trenutni predsednik Kulturnega društva von Leitenburg. Predstavila sta nam zgodovino gradu, nam povedala veliko zanimivosti o Ani in življenju v gradu.

Grad je bil postavljen v 12. stoletju in je služil kot neutrjeno srednjeveško posestvo za ministeriale Leitenburg, po katerih je grad tudi poimenovan. Grad je nato večkrat zamenjal lastnike, dokler ni v 16. stoletju prešel v last rodbine Cobenzl, ki ga je v poznem 17. stoletju po požaru obnovila in v njem gostila mnoge umetnike. Okrog leta 1800 je posestvo prešlo v roke nemške družine Mayer, ki je dvorec še dodatno razširila in dodala različne delavnice ter druga poslopja. Mayerjevi so na gradu še naprej izvajali mecenstvo vse do konca druge svetovne vojne, ko je bila posest podržavljena. Za časa Jugoslavije je grad služil kot kmetijska šola, a je bil proti začetku osamosvojitve zapuščen. V letih po osamosvojitvi je bil velik del grajskega imetja ukraden zaradi dobičkarstva in preprodaje zgodovinske dediščine. V zadnjih letih Kulturno društvo von Leitenburg postopoma beleži, kje se odpeljana dediščina nahaja, društvo prav tako čisti in vzdržuje okolico gradu, promovira njegov pomen in se trudi, da bi grad odkupil nekdo, ki bi bil med drugim pripravljen nadaljevati mecensko tradicijo posestva v dobro izobrazbe in umetnosti.

Ana Mayer Kansky, ki so jo domači klicali Anka, je bila Katarinina teta. Na stara leta, ko je bila dementna, je bila nečakinja zaradi svojega velikega potrpljenja edina oseba, ki jo je Anka spustila v svojo bližino. Ano sta kemija in fizika res zelo zaznamovali. Še v hudi demenci, ko ni prepoznala niti svojih najbližjih, študijskih predmetov ni pozabila.

Tako kot gospa Katarina je tudi Ana je v začetku svojega življenja živela na gradu Lože. Ta je bil večkrat uporabljen kot pošta, na dvorišču so kupovali in menjali kočije, razne materiale ter druge produkte. Na gradu so radi gostili velike slovenske osebnosti. Gospa Katarina se še vedno spominja slikarja Avgusta Černigoja. Spominja se tudi dogodka, ko so z družino morali zapustiti grad, ker ga je oblast po drugi svetovni vojni nacionalizirala. Grad so njihovi družini uradno vrnil leta 2014.

Zaradi plemiškega rodu je bila Katjuša po vojni pogosto zapostavljena tudi v šoli. Svoje stiske zaradi zatrtosti je reševala v naravi z nenavadnim hobijem – lovljenjem gadov.

Zaključila pa bi z mislijo, ki nam jo je povedala gospa Katarina: »Ni važno, kaj delaš, važno je, da delaš z ljubeznijo.« In mislim, da se večina z njo strinja.

Članek je nastal ob pomoči literature in obeh sagovornikov kot skupno delo vseh udeležencev delavnice: Klare, Zale, Rebeke, Urše, Jureta in mentorice Bojane.

Odtisi Ciriusa v vipavskem krožišču

Težnja po ozaveščanju družbe o pomenu vključevanja oseb s posebnimi potrebami v javno življenje in delo, o njihovih potrebah in posebnostih nas vedno znova pripravi do tega, da stopamo izza ograje Centra, pokažemo, kdo smo in kaj zmoremo. S tem, ko delamo korake v javnost, prispevamo k razumevanju in sprejemanju drugačnosti. Verjamemo namreč, da je popolna družba lahko le družba različnih posameznikov, ki se med seboj spoštujejo in sodelujejo za boljše in lepše sobivanje.

Najrazličnejše oblike sodelovanja in povezovanja s posamezniki, podjetji, društvi in šolami so večinoma vezana na projekte ali pa so enkratnega značaja. Stalnejšo prisotnost in sodelovanje naših učencev v okolju pa je težje zagotavljati. Poleg posebnosti in individualnih lastnosti naših učencev nas pri tem ovirajo tudi zahtevane sistemske ureditve vzgoje, izobraževanja, usposabljanja in rehabilitacije, ki se odvijajo v Centru, zahtevna organizacija dela ter v zadnjih letih stalno prisotna finančna stiska.

V Cirius Vipava že nekaj let uspešno organiziramo festival Pustimo odtis s številnimi dogodki, ki potekajo v širšem družbenem okolju: tematske delavnice, kulturni dogodki, predavanja, dan za starše, športne prireditve in koncerti. Dogodki se zgostijo v prvem tednu junija ob koncu šolskega leta. Delovna skupina festivala se trudi, da bi aktivnosti, ki jih pripravljajo in organizirajo, pripomogle k razumevanju drugačnosti, odprtosti do nje in še več,

prepoznavanju priložnosti in koristi za soustvarjanje skupnega, bogatejšega družbenega življenja.

Ponosni smo na organizacijo Šivalnice, ki je zaživela v festivalskem tednu junija 2022 in bila zelo obiskana, prav tako na urejanje krožišča pred Cirius Vipava, ki je postalo stalnejši prostor naših odtisov.

Letošnje instalacije v krožišču bodo predstavljale podobe iz pravljic. Prva je Rdeča kapica. Celotna postavitev je izdelana iz odpadnih lesenih plošč, glavni figuri pa je narisal naš učenec. Pri barvanju je so-

delovalo veliko otrok, ostalo smo naredili odrasli.

Odtise soustvarjajo številni posamezniki, ki nam pomagajo z delom, denarno in materialno podporo, za kar smo jim zelo hvaležni. Posamezniki, ki nam pomagajo, na ta način tudi sami sodelujejo pri širjenju ideje o enakosti in spoštovanju. Skupaj postajamo družina sočutnih ljudi, ki odpira prostor in nudi enake možnosti vsakemu posamezniku.

Loredana Sajovic, članica delovne skupine festivala Pustimo odtis

Teden otroka pri nas

Letošnji Teden otroka je potekal v znamenju zabave, ustvarjanja in druženja otrok in odraslih. Od 3. do 9. oktobra se je zvrstilo več prireditev, delavnic, posvetov in okroglih miz na to temo.

V Ciriusu Vipava smo zato povabili naše upokojence na srečanje z učenci in zaposlenimi, da smo se spoznavali, ustvarjali in se imeli dobro. V lepem številu so se zbrali v šolski avli. Ravnatelj Alojzij Adamič jih je pozdravil in jim zaželel prijetno dopoldne v naši sredini. Po kratkem kulturnem programu, ki so ga pripravili učenci ob pomoči prizadevnih mentorice, so se v manjših skupinah udeležili ustvarjalnih delavnic. Skupaj z učenci in zaposle-

nimi smo izdelovali voščilnice. V prijetnem vzdušju, polnem sproščenih besed in lepih spominov, so bivši zaposleni zavzeto sodelovali pri delu in dokazali, da kljub časovni odmaknjenosti od takrat, ko so vsak dan prihajali v službo, niso še za staro šaro. S skupnimi močmi smo izdelali lepe voščilnice in čas druženja je kar prehitro minil. Nastale umetnine smo razstavili v avli, upokojene sodelavce pa smo povabili na druženje s starejšimi delavci Centra, klepet in pogostitev. Naša učenca sta odlično odigrala vlogo gostiteljev in sodelovala pri postrežbi.

Zelo lepo je bilo spet srečati znane obraze, prisrčnih objemov, veselja in zado-

voljstva je bilo na pretek, spomini so nas preplavili, veliko smo si imeli povedati. V zraku je bilo čutiti hvaležnost zaposlenih, da so tudi predhodniki s svojim delom pomembno prispevali k uspehom šole na vseh področjih.

Veseli in hvaležni smo za nov, lep kamenček v mozaiku življenja in dela naše ustanove, veseli, da smo razveselili tiste, ki so bili nekoč del našega kolektiva. Poslovili smo se z željo, da se naslednje leto ponovno srečamo, prepletamo modrost starejših z zagnanostjo mlajših generacij in se imamo dobro.

Milojka Lozar

Ko smo skupaj, se imamo dobro

Vsaka pot je lepša, če po njej hodimo skupaj. Tako smo se tudi Medvedki in Zajčki iz vrtca Cirus Vipava v minuli Teden otroka podali skupaj s sovrstniki iz vrtca Vrhpolje.

Naši koraki so se v ponedeljek, 3. 10. 2022, srečali na stadionu v Vipavi, kamor nas je vodila želja po skupnem druženju in zabavi. Skozi gibanje in igro smo spoznavali drug drugega in spletali nova prijateljstva. Pri podajanju štafetne palice smo izkusili, kako pomembno je sodelovanje, da lahko skupaj prispemo do cilja. Ob „skakajočih raketah“ nismo delili samo igrač, ampak tudi navdušenje in smeh. Velikansko mavrično padalo pa nam je za konec pomahalo še z izkušnjo, kako nepogrešljiv je vsak izmed nas - vsaka nova dlan je pripomogla k njegovemu močnejšemu plapolanju.

Tudi geslo letošnjega Tedna otroka je dogodivščin!
Skupaj se imamo dobro, zato se v vrtcu že veselimo podobnih povezovanj in skupnih

Klara Lozar, CIRIUS Vipava

Praznovanje **40-letnice** delovanja **Planinskega društva Podnanos** **9. - 11.12.2022**

Petek, 9.12.: planinski večer v besedi in sliki
Sobota, 10.12.: slavnostna prireditev z razkritjem prapora in ples ob živi glasbi
Nedelja, 11.12.: lokalni pohod

Delavnica ročnih del Društva invalidov Ajdovščina–Vipava

Dolgo smo načrtovali in se trudili, da bi zaživela delavnica ročnih del v poslovnih prostorih Društva invalidov Ajdovščina–Vipava. In kjer je volja, tam je kmalu rezultat!

Udeleženske delavnice so si za svoj dan izbrale četrtek večer od 18. do 20. ure. Pod budnim očesom mentorice Jožice Stopar so si kot prvi izziv zadale izdelavo kvačkanega šala. Kot da so se rodile s kvačko v roki, so si kaj kmalu ogledovale svoj izdelek mavričnih barv, ki bo še kako prišel prav, ko bo zapihala burja.

Ker pa več glav več ve, so se sedaj odločile izdelovati noveletne voščilnice pod mentorstvom Aljane Kuzma Volk. Voščilnice, lahko bi rekli prave mojstrovine, že nastajajo in z veseljem jih bomo ob novem letu podelili našim starejšim invalidom, kot je to že vsakoletna navada.

Namen organiziranih aktivnosti, kot je

delavnica ročnih del, je iskanje predlogov, mehanizmov, metod in aktivnosti za boljše socialno vključevanje invalidov, za preprečevanje in blaženje psihičnih posledic invalidnosti, medsebojno sodelovanje in zavzemanje za skupne cilje. Težave pri iskanju kontakta je možno premagati s spremembo družbene situacije in z novimi metodami sodelovanja. Le-te ne smejo temeljiti na prisili ali velikih začetnih korakih, ampak na postopnosti približevanja. Naš cilj je zagotoviti invalidom vključenost v družbo in sodelovanje v vsakdanjem življenju, jim nuditi podporo pri vzpostavljanju lastnih moči za soočanje z invalidnostjo in težavami oziroma problemi, ki se ob tem pojavljajo.

Vabimo vse, ki bi se želeli pridružiti delavnici in se na ta način vključiti v društveno skupnost.

Le z roko v roki bomo zmogli. Vse naše

sanje se lahko uresničijo, če le imamo pogum, da jih udejanjimo!

Društvo invalidov Ajdovščina–Vipava

Območno tekmovanje invalidov v pikadu

V soboto, 8. 10. 2022, smo v dvorani KS Dobravlje izvedli območno ekipno tekmovanje invalidov v pikadu po letnem koledarju Zveze delovnih invalidov Slovenije (ZDIS). Od povabljenih 12 ekip, se jih je od-

zvalo 9, saj Covid ne počiva. Med 8 moškimi ekipami je 1. mesto osvojila moška ekipa MDI Goriške, med 7 ženskimi ekipami je pokal pripadal ženski ekipi MDI Sežana. Tudi naši člani so se v ženski in moški ekipi

športno borili. Zahvaljujemo se sodniku, ki ni imel malo dela, ko so športne strasti premagale razum. Zahvaljujemo se tudi KS Dobravlje, da nam je omogočila izvedbo tekmovanja v njihovi dvorani in vsem našim invalidom, ki so pomagali pri organizaciji dogodka. Športni pozdrav!

Društvo invalidov Ajdovščina–Vipava

Plesni klub EL1 v svetovnem vrhu

V tednu med 26. in 29. oktobrom so tekmovalci iz plesnega kluba EL1 poleg ostalih plesnih skupin zastopali našo Slovenijo in Vipavsko dolino. Svetovnega prvenstva v Avstriji se je udeležilo 29 držav in 4500 plesalcev. Neverjetna energija in nepopisni občutki, pozitivno vznemirjenje in nepozabna izkušnja bo zagotovo vsem ostala v lepem spominu. Vrhunski rezultat

naših plesalcev so pokazali, da je ples res doma v Vipavski dolini. Mala skupina SIX WIX, katero zastopajo Asja Laharnar, Pia Suša, Ana Strlič, Lara Vrtovec, Nika Plešnar in Meta Žerovec si je na svetovnem prvenstvu priplesala finale in osvojila fenomenalno 7. mesto med 45 skupinami. Izjemno sta se odrezali tudi duo Kiara Gregorič in Tjaša Kosmač, saj sta

med 111 plesnimi pari dosegli 9. mesto in za las zgrešili finale. V kategoriji solistik pionirk je v hudi konkurenci Lara Vrtovec osvojila 33. mesto, Asja Laharnar pa je za las zgrešila polfinale s 24. doseženim mestom. Kiara Gregorič je osvojila 66. mesto med 184 plesalkami. Plesalke so dokazale, da spadajo v sam vrh svetovnih plesalcev. Ves vložen trud, trdo delo, vztrajnost in zasluženi rezultati so potrdili vrhunskost plesalcev. Velika zahvala gre vsem staršem, ter zunanjim osebam, trenerju Martinu Sorgu in Eleni Mikuž za organizacijo, trdo delo in podporo. Hvala tudi Občinama Ajdovščina in Vipava za vso pomoč. Na plesalce smo neizmerno ponosni, plesno sezono 2022/2023 začnemo z odličnimi rezultati, ki nas še dodatno motivirajo za delo v naprej. Čestitamo vsem sodelujočim.

Mladenič s Češke je končno našel svoj poslednji dom

O zanimivi zgodbi nečaka avstro-ogrškega vojaka, ki je bil pokopan na vojaškem pokopališču v Vipavi, smo že pisali v VG št. 131. Zgodba pa je našla svoj končni epilog z odkritjem pravega groba tega češkega mladeniča, ki je preminil v vipavski poljski (vojaški) bolnici št. 1308, star le 20 let. Novica o tem odkritju je poletela čez meje držav in kmalu smo se ponovno srečali tu, v Vipavi. V soboto, 15. 10. 2022, sta k nam prišla Karel Švéda in njegov sin Karel Švéda ml.

Češki mladenič, ki je bil topničar na soški fronti, je svojim sorodnikom ostal v živem spominu. V vojsko je bil vpoklican, ko je bil star le 16 let. To je bilo leta 1914, na začetku I. svetovne vojne. Ker pa je pozneje (med drugimi vzroki) na italijansko-avstrijski meji primanjkovalo vojakov, so na soško fronto poslali okrepitve, med katerih je spadal tudi Josef, ki je bil v 6. diviziji. Tako je njegov nečak Karel slišal govoriti o njem že v rani mladosti. Kot nam je razložil, je mladi Josef izhajal iz družine, kjer je bilo 16 otrok. Josef je bil 3. otrok, Karlov oče pa 14. po vrsti. Tako velik razpon v sta-

rosti sorojencev ni bil nič čudnega za takratne razmere, velikokrat so bili starejši otroci varuhi mlajših, razlika med njimi je bila lahko tudi 20 let.

Mnogo let je v Karlu tlela tiha želja, da poišče zadnji dom svojega strica Josefa. Že kot majhen otrok je slišal pogovor svojih staršev, da je njegov stric pokopan nekje na jugu. Ni se vedelo, kje. Mislili so, da je to nekje v avstrijskem mestu Villach oz. Beljaku. Karel se je odpravil tja, a mu tam niso znali najti odgovora. Potem je napisal dopis v vojaški arhiv v Prago, odkoder je prejel odgovor, da je vojak – topničar Josef Švéda pokopan v Vipavi. Bil je leta 2000, ko je njegov trud končno požel sadove.

Napisal je življenjepisa svojega strica in preko časopisnega oglasa našel prevajalca iz Brna, ki mu je dopis prevedel v slovenščino ter vse skupaj poslal v Vipavo. Tu se je Karel obrnil na prevajalčevega prijatelja Boštjana, ki mu je pokazal vojaško pokopališče in pomagal pri pridobivanju nekaterih podatkov glede padlega Josefa. Omenjeni prevod življenjepisa je bil objavljen v eni izmed števil VG. Osamljeni križec na vojaškem pokopališču pa je pritegnil pozornost Magde Rodman, s katero sva začeli natančneje raziskovati ozadje te zgodbe in naju je pripeljala do pravega srečanja s Karлом.

Karel nam je pripovedoval o svoji prvi poti v Vipavo leta 2008 (z avtom), pa o naslednji, ki je sledila le leto zatem, ko se

je na pot podal peš! Hoje je bil vajen, saj se je leto poprej podal iz Španije na okrog 200 km dolgo Jakobovo pot v Santiago de Compostela. Sicer je tudi drugače prehodil mnogo poti in mu pot v Vipavo ni predstavljala nekaj nemogočega.

V nahrbtniku je nosil lično izdelan križ z napisom imena svojega strica ter datum njegove smrti. Tako je po večjih postankih srečno pripešal v Vipavo. Lahko si predstavljamo njegovo utrujenost po prehojenih 800 km, a toliko slajšo zmago, ko je prispel na svoj cilj. Takrat je simbolično postavil križec na enega od grobov. Poleg njega je položil šopek cvetja v spomin na svojega strica. Od takrat se je še nekajkrat pripeljal z avtom in obiskal tukajšnje vojaško pokopališče. Letos so vipavsko vojaško pokopališče obiskali Karlovi prijatelji, Mlinarjevi iz Idrije, in poleg križca postavili manjši kaktus z velikim rdečim cvetom. Karel nam je povedal, da je Mlinarjeve spoznal takrat, ko je prvič šel od doma peš v Vipavo in prespal v njihovi gostilni. Z njimi je delil zgodbo o svojem stricu in tako so se spletile prijateljske vezi, ki jih vzdržujejo še danes.

Zgodba o pravem mestu pokopa se je razpletla pred dobrim mesecem ob pregledovanju župnijskega arhiva. Na dveh načrtih, ki sta ju narisala dva vojaška kurata, so bili oštevilčeni grobovi. Prvi kurat madžarske narodnosti, Michael Faragó, je vnesel podatke za obdobje med 1916 in prvo polovico 1918, spet drugačno ošte-

Križec v spomin na češkega mladeniča Josefa.
Foto: Karel Švéda.

42	<i>Helena Franca, D. Brig. R. 1, + 18. 10. 1918</i>	42	<i>Voj. Johann Lom. H. Nr. 3 + 11. 11. 1918</i>
43	<i>Koemann Josef, Drag. D. R. 1, Stok + 19. 10. 1918</i>	43	<i>Friedrich, Huber, A. Pl. Inf. Nr. 110 - Nr. 40 + 31. 10. 1918</i>
44		44	<i>Walter, Wolfgramm, Ludwig Inf. Nr. 24 + 11. 11. 1918</i>
45		45	<i>Josef Šveda, Karmen, B. A. R. 146 + 3. 11. 1918</i>
46		46	<i>Karl, Greber, Inf. Inf. Nr. 118 + 4. 11. 1918</i>
47		47	<i>Bohumil Reinhold, Inf. P. A. R. 145 + 6. 11. 1918</i>

Shema pokopov na vojaškem pokopališču v Vipavi. Pod št. 45 (desno) je vpisan Josef Švéda. Foto: Lucijan Bratuš.

vilčenje grobov je vnesel drugi kurat, po rodu Čeh, Josef Buriánek v drugi polovici leta 1918. Sprva je izgledala velika zmeda, a z natančnim preučevanjem obeh načrtov je prišel pravi odgovor. Vse to smo za beležili, Josef je bil pokopan v grobu št. 45. Ko je bila uganka razvozlana, je bilo veliko lažje.

Med bolezenskimi vzroki smrti avstro-ogrskih vojakov je bila večinoma malarija (*malaria tropica*) in/ali pljučnica (*pneumonia bronchitis*), mednje je udarila tudi španska gripa. Karel nam je povedal, da je mnogo čeških fantov pisalo s fronte domov. Tisti, ki so se vrnil domov, so o tem pripovedovali svojim domačim. Tožili so o veliki lakoti, mrazu, premočenosti do kože, slabi vojaški obleki, imeli so raztrgane srajce, hlače, njihova obutev je bila v slabem stanju. Ko je prišla pomlad, se je pričel topiti sneg v italijanskih Dolomitih in prišlo je do velike povodnji, ki je odnesla pontonske mostove na reki Piave (zgradili so okrog 200 pontonskih mostov), kjer je bilo mnogo avstro-ogrskih vojakov. Tam se je odvijala ena najhujših bitk med italijansko in avstro-ogrsko stranjo z začet-

kom 15. 6. 1918. Trajala je dobrih 9 dni, a so se posamični boji še nadaljevali. Tu se je odvila odločilna bitka, kjer je italijanska vojska odločilno porazila avstro-ogrsko.

Nikdar ne bomo izvedeli, koliko mladih življenj je voda odnesla s sabo, a bilo jih je mnogo, vsaj 5000. Nekateri vojaki, predvsem Madžari, so zaradi splošnega pomanjkanja živeža pobegnili na italijansko stran, da bi si rešili življenje in prišli do hrane, morda do obleke. Josef se je takrat nahajal ob reki Piave. Tam je zaradi hudih razmer zbolel, vojaki so bili na splošno prezeblji in podhranjeni. Prepeljali so jih v vojaško bolnico v Vipavo (Feldspital Numm. 1308), kjer je Josef kmalu umrl, samo teden pred koncem I. svetovne vojne. Tako ni nikoli mogel izvedeti vesele novice, da je bila njegova rodna Češka 28. 10. 1918 proglašena za neodvisno. Mladi Josef je bil med poslednjimi vpisanimi v vojaško mrliško knjigo. Skupaj s češkimi prijatelji smo se poklonili spomenu na padle mladeniče iz I. svetovne vojne. Mladenič s Češke je končno našel svoj poslednji dom. Karel in njegov sin Karel ml. sta premestila križec na pravi grob, na mesto zadnjega po-

čitka 20-letnega fanta, enega izmed mnogih, ki jim ni bilo dano živeti svoje mladosti in katerih sanje so ostale neizpete.

Češkima prijateljsma smo pokazali tudi našo etnografsko zbirko oziroma naš mali muzej v Kebetovi hiši, ki nosi ime Vipavska hiša. Z zanimanjem sta si ogledala stare, lepo ohranjene predmete in izrazila začudenje ob tako lepo urejeni zbirki. Vpisala sta se v knjigo obiskovalcev, kjer je Karel takole zapisal v rodnem jeziku: »*Děkujeme všem autorům tohoto krásného muzea za jeho vytvoření, za projevenou vzpomínku na svou minulost, na hrdost na své dějiny.*

Držíme vám palce, ať se daří i nadále, všem pevně zdraví., Švéda Karel, Švéda Karel ml.»

»Zahvaljujete se vsem avtorjem tega krasnega muzeja za njegov nastanek, za spomin na preteklost, v ponos na svojo zgodovino. Držimo pesti, da vam bo šlo še naprej tako dobro, vsem voščiva obilo zdravja. Karel Švéda, Karel Švéda, ml.« (prevod iz češčine: I.P.B.) Večer je minil v prijetnem pogovoru, med katerim ni manjkalo spominov na pretekle čase. Poslovlili smo se z obljubo, da se kmalu zopet srečamo.

Na vojaškem pokopališču v Vipavi. Foto: Lucijan Bratuš.

Nečak Karel Švéda v Vipavski hiši (Kebetovi hiši) pri vpisovanju v knjigo obiskovalcev. Foto: Karel Švéda, ml.

Tako se vrti kolo življenja, vse se enkrat rodi, živi, se življenja veseli, a naposled vse mine. Ne smemo pozabiti na vse te hrabre mladeniče, ki so svoja življenja izgubili v nesmiselnih vojnih vihrah. Bili so napol otroci, ko so morali prijeti za orožje ter oditi neznano kam, daleč od doma. Mnogo se jih ni več vrnilo v domači kraj. Njihov korak so ustavili višji ideali, tuja dežela je bila zadnja stvar, ki so jo uzrle njihove oči. V tujih krajih so dokončali tok zemeljskega življenja in si zaslužili venec večne slave.

Ingrid Patricia Boben

Moji spomini na Pavla Rušta

Spomine je v tej zgodbi strnil domačin Jože Pižent, ki jih je najverjetneje 1971. leta zapisal v veroučni zvezek svoje hčerke:

»Pavel Rušt se je rodil na Gradišču pri Vipavi 1. 1. 1909. Bil je eden mlajših bratov. Kot nekaj let mlajšega se ga spominjam, ko je pasel očetu in materi živino na Vrlovšah na Nanosu. Posebno mi je ostala v spominu njegova mati, dobra in skrbna žena. Kdaj mu je mati umrla, ne vem, kakor tudi ne vem, kdaj mu je umrl oče. Jaz sem živel na Nanosu in tako nismo imeli večjih stikov. Spominjam se ga še, ko so delali po Nanosu cesto. To je bilo tik pred vojno. Kar nas najbolj zanima je to, kako se je na Nanosu Rafko boril 18. aprila 1942 in seveda že prej, kar meni ni podrobno znano.

V mojo rojstno hišo so prišli partizani 9. 4. 1942 zjutraj okrog pol osme ure, vsi premočeni. Bila je ena zelo grda nevihtna noč in tako je prišel tudi Rušt ter Anton Ferjančič Zvonko, narodni heroj. Od takrat smo imeli stalne stike, saj so taborili v neposredni bližini naše domačije.

Prišel je usoden 18. april. Ne bi hotel opisovat bitke, katera se je začela okrog pol osme zjutraj, saj jaz sem bil doma in srečo sem imel tudi, da so me dobili Italijani, ko sem krmil živino.

Kako se je bitka razvijala seveda jaz ne morem podrobno opisovati. Pa saj to najlepše piše Renko (Vojkov vod). Mene so sicer zaprli 23. aprila, to je od sobote 18. aprila pa do četrтка 23. aprila, ko sem bil že doma. Aretirali so me že isti dan ali iz

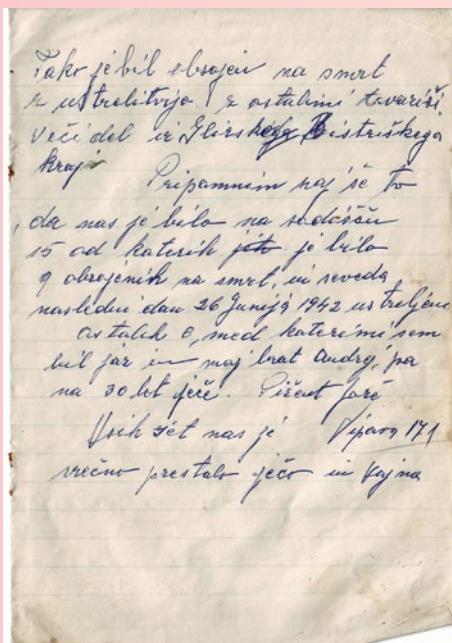
raznih okoliščinah, so me le pustili doma. 23. aprila some, kakor sem že prej omenil, zaprli. V Vipavi na orožniški postaji sem bil zaprt pet dni in sicer zvezan. 28. aprila so me odpeljani v sedanjo Gorico v zapor. Znašel sem se v celici pri pogumnem Ruštu in Jankotu Žoržu z Goč. Tako sem postal nekak bolničar Ruštu in Žoržu. Oba sta bila težje ranjena. Rušt je imel prestreljeno desno ramo in so ga povezali v mavec. Levo roko je ime odbito za zapestjem, drugače je bil tudi pobit na prsah in hrbtu, to menda, ko so ga ujeli fašisti in so ga topli s puškinimi kopiti. Janko Žorž je imel prestreljen želodec in je 4. 6. okrog 12. ure umrl v mojem naročju. Rušta se predvsem spominjam kot junaka. Primerjam slučaj, ko je prišla spraševalna komisija iz Rima, to že potem, ko je Janko Žorž umrl. Z nekim Bratovžem, kateri je bil zaprt zaradi nekih navadnih prekrškov in je opravljal splošnega bolničarja, sva ga zjutraj 6. ali 7. junija nesla v neko večjo zaporno sobo, kjer smo bili na spraševanju. Jaz seveda nisem bil prisoten, ko so ga spraševali celih osem ur, a on ni hotel nič priznati, čeprav so drugi priznali, npr. da so vzeli vola na Razdrtem in drugo. To pa zato, da ne bi izdali nikogar.

Spominjam se tudi, ko sem ga umival. Kakor sem že prej napisal, ni bil sploh pokreten, da ni maral ne jesti ne piti in tudi ostale osebne stvari. Bil je pač, kot polletni otrok, mi je rekel, tako sem umival svojega očeta, kakor umivaš sedaj ti mene, ko sva ostala sama z očetom in seveda, ko je oče

obnemogel, ga je on stregel. Omenil bi še to, da ko smo bili na sodišču v Rimu pred posebnim vojaškim sodiščem 25. junija 1942 in so ga italijanski orožniki pomagali na stol pred sodnike, je bil vprašan samo dve stvari, na vsako je odgovoril, da je zmajal z glavo. Tako je bilo končano izpraševanje. Sodnik je jezno odgovoril: »Saj ti si vedno tajil«. Tako je bil obsojen na smrt z ustrelitvijo z ostalimi tovariši, večji del iz ilirsko bistriškega kraja.

Pripomnim naj še to, da nas je bilo na sodišču 15, od katerih je bilo 9 obsojenih na smrt in seveda naslednji dan 26. junija 1942 ustreljenih, ostalih 6, med katerimi sem bil tudi jaz in moj brat Andrej, pa na 30 let ječe. Vseh šest nas je srečno prestalo ječo in vojno.»

Strgarjeva hiša na Nanosu okoli leta 1930, v kateri se je rodil Jože Pižent.

Obisk Radia Ognjišče

V sredo, 7. 9. 2022, so nas na kolesarjenju od Marijine cerkve na Dobrovi pri Ljubljani do cerkve Marije Tolažnice žalostnih v Logu sredi dneva obiskali sodelavci in delavci Radia Ognjišče. Po kratkem postanku pred cerkvijo smo se pridružili ekipi radia z molitvijo angelovega češčenja in prejeli blagoslov gospoda župnika Lojzeta Furlana. Po druženju v Vipavi so pot nadaljevali po zgornjem delu Vipavske doline in romanje zaključili z mašo na Mali Šmaren pri Mariji v Logu. Članica kolesarske ekipe Tanja Dominko je za spletno stran naše župnije poslala sledeča zapis in zahvalo:

»Kolesarska ekipa Radia Ognjišče si je letos za postanek na poti od Marije k Mariji in od prijatelja k prijatelju izbrala tudi Vipavo in tamkajšnjo cerkev sv. Štefana. Tik pred opoldanskim zvonjenjem nas je tam pričakala številčna množica domačinov, ki so pripravili lepo presenečenje z bogato obloženimi mizami in rujno kapljico, prav v duhu časa, v katerem smo. Kljub trgatvi, ki poteka te dni in zaposluje številne naše prijatelje in poslušalce, so si vzeli čas, za kar smo jim izredno hvaležni. Po opoldanski molitvi, ki smo jo prenašali v živo iz cerkve in jo je vodil sodelavec Tone Gorjup, smo se pred cerkvijo prepustili kratkemu glasbenemu programu,

pri katerem sta si kitaro podajala Andrej Jerman in Marjan Bunič, ostali radijci pa smo dodali tudi svoje glasove. Nekaterih ni bilo treba predstavljati, zlasti domačina Izidorja Ščeka, pa tudi našega najbolj znanega voditelja Jureta Seška in njegove žene Urše, ob nekaterih drugih pa so mnogi domačini privzdignili obrvi, saj jih doslej še niso spoznali v živo. Sledila je drobna pozornost za vse zbrane v obliki tiskovine naše mame, založbe Ognjišče, in topel stisk dlani. Radijska ekipa, ki smo jo poleg omenjenih sestavljali še Blaž Lesnik, Nataša Ličen, Lidija Zupanič, Mirjam Judež,

Rok Mihevc in Tanja Dominko, vam vsem skupaj kliče Bog povrni za vse dobre in darove, hkrati pa se priporoča tudi za nadaljnjo zvestobo Radiu Ognjišče.«

S hvaležnostjo Bogu, da nam sodelavci in delavci Radija Ognjišče posredujejo katoliško misel, upamo in želimo, da bodo svoje delo vztrajno nadaljevali po radijskih valovih in nas morebiti še kdaj obiskali v živo z ali brez koles.

Martina Naglost

Diamantno jutro

Intervju z avtorico romana Mihaelo M. Tihelj

Pred kratkim je pri založbi Primus izšel roman z naslovom *Diamantno jutro* avtorice Mihaele M. Tihelj, ki je njen drugi roman. Avtorico sicer poznamo kot slikarko in pesnico iz Vipave, sedaj pa nas je prijetno presenetila še s svojim drugim romanom, prvi je namreč izšel že leta 2016.

Kako je nastalo *Diamantno jutro*?

»Roman se je kar sam ponudil, da ga zapišem, v času, ko smo bili izolirani. Tako sem bila vseskozi nekje drugje, povezana z liki, ki so v romanu, in seveda v fantaziji. Potovanje v domišljjski svet je bilo tako močno, da sem vzela zvezek in pričela pisati. Vse sem si ročno zapisovala. V mislih sem si naredila koncept, ga še razširjala in dopolnjevala, potem pa je šlo kar samo. Porabila sem precej kemičnih svinčnikov in zvezkov, saj se najraje poslužujem tradicionalnih metod zapisovanja. Misli so se mi prepletale z močnim navdihom, zato je v romanu zaslediti mnogo posebne

jezikovne tvarine, ki daje romanu poetičnost, kljub kriminalni vsebini (razmišljanje glavnega lika je pogosto zapisano v verzih – kakor poezija v prozi).«

Povejte nam nekaj malega o zgodbi vašega novega romana.

Mlada slikarka Malina se na ljubljanskem boljšaku zaplete s Francozom, ki je pravkar kupil Fabergejevo jajce, nekdanj prestižno darilo ruske carjeve družine. Ali je razkošni predmet ponaredek ali pa je morda originalna draguljarska mojstovina ... Malino popeljejo kasnejši dogodki v Ljubljani še v Novo Gorico, Sečovlje, na Dunaj in v Vipavsko dolino. Kako so povezani dogodki z njeno sestro, s trgovino z orožjem in s prijateljem slikarjem iz Bosne ...

Že skorajda shrhljiva pripoved nam ponudi razmislek o možnosti vstopa v kartelsko združbo kjerkoli in kadarkoli, ne da bi se tega sploh zavedali ...

Skozi celotno vsebino romana zanihuje

dramatičnost pripovedi in v navidezno vsakdanjih dogodkih vzbudi nezaupanje celo do svojih bližnjih. Saj tudi Malinine risbe konj nekaj skrivajo ...»

Kako bi se nam opisali s tremi besedami?

»Vesela, ustvarjalna, malo čudna ... (smeh).«

V katerih žanrih najraje ustvarjate?

»Rada prepletam psihološki, ljubezenski in kriminalni žanr v povezavi z umetnostjo.«

Kaj je inspiriralo vaš novi roman, zgodbo in like v njem?

»En čisto majhen dogodek. Resnično bi skoraj padla skozi preperelo desko ob raziskovanju ruševin stare graščine in iz strahu kaj bi bilo, če bi ... sva s sestro potem napletali izmišljarije in jih tudi pozabili za mnogo let. Na ljubljanskem boljšjaku pa sem se jih spomnila ter jih nekako povezala s prvim romanom Smaragdni večer.«

Je zgodba resnična ali izmišljena?

»Izmišljena v celoti!«

So opisani liki resnični ali izmišljeni?

»Za osnovo sem vzela nekaj resničnih oseb in jih literarno preoblikovala, jim pripisala nove lastnosti, tudi samopojavnost. V času izoliranosti so mi nudili psihično in čustveno oporo, četudi sem te like na novo ustvarila jaz (smeh). Dodala sem jim tisto, kar sem nekdanj od resničnih oseb pričakovala. Domišljija pač naredi svoje.«

Na podlagi česa se spomnite potencialnih zgodb za svoje pisanje?

»Prav iz vsakdanjih dogodkov, preteklih, pa tistih, ki se mi zdijo zanimivi in jim potem dodam nove razsežnosti. Boljšjaki v stari Ljubljani in Piranu so mi bili velik navdih, pa starinarnice in zlatarne. Veliko dogodkov se pripeti, le dojeti jih je treba in se veseliti ob novih izkušnjah, kakršne pač že so.«

Kaj dela Vaš roman poseben ali drugačen od ostalih?

»Nenavadni dogodki postanejo vsakdanji in obratno ter slog pisanja z moduliranjem našega slovenskega jezika, tako čudovito lepega in izjemno bogatega.«

Zakaj bi ga morali prebrati?

»Menim, da prav zaradi jezika samega, bogastva besed in prepletanja s poezijo, kamor lahko vnašam elemente poetičnega jezika.«

Od kod vam tako bogato besedišče?

»Doma so nas otroke starši spodbujali k branju vsakršne literature iz domače knjižne police in knjižničnih knjig. Besedni zaklad si pridobimo prav z branjem ter govornim in pisnim obnavljanjem prebrane vsebine. Prvo knjigo za odrasle sem prebrala v 2. razredu osnovne šole, saj me pravljice in ostala otroška literatura nikakor niso zanimale.«

Imate kakšen nasvet mladini za dosego tako bogatega besedišča, kot ga imate sami?

»Brati – pisati – brati – pisati ...

In razmišljati ...

In opazovati ...

In še več brati vseh vrst literatur!

In ne čakati na svetovno slavo,

na nagrade,

na priznanja,

ampak na kritiko.«

Nazaj k romanu. S kakšnimi motivi se v njem srečamo?

»Mlada slikarka, naivnost, srečanje s Francozem, kriminal, ljubezen, močna sestrskost, povezava, navidezna umirjena vsakdanost, srhljivost in napetost, kartelska družba, poetičnost jezika, dramatičnost, nezaupanje do bližnjih, umetnost, risbe konj, skrivnostnost, prikrievanje ...«

Kam je zgodba postavljena?

»Želela sem nekoliko v ospredje postaviti vipavske kraje, četudi jih nisem povsem definirala, saj bi še kdo mislil, da so dogodki resnični. Vipava je čudovit kraj z gradovi, izviri reke Vipave in mistično svetlobo v nočeh dolge lune (smeh). Tudi Ljubljana, ki jo omenjam, ima svojo čarnost, posebno stari del ob Ljubljanici. Pa tudi Dunaj, soline v Sečovljah ... vsi ti kraji so mi tudi velik slikarski navdih.«

Kateri starostni skupini bi roman najbolj priporočili?

»Ne vem, vsak si izbere literaturo, ki mu je blizu. Prvi roman Smaragdni večer so nekateri bralci označili tudi za mladinski roman.«

Imate morda najljubšega pisatelja oziroma pisateljico, ki vam služi kot idol pri

ustvarjanju?

»Veliko jih je, domačih in tujih. Pri nekaterih mi je vseč vsebinsko podajanje, pri drugih slog. Ivan Cankar, Drago Jančar, Feri Lainšček, Sarival Sosič, Miha Mazzini, Mirt Komel ... Pri izbranih najdem nekaj posebnega, vendar ne v vsaki knjigi. Navdušujejo me pisci tujih kultur – židovski, arabski, ruski, bosanski.«

Kakšen namen imate pri pisanju in kaj želite, da bralec od romana prevzame?

»Predvsem pokazati izjemnost našega materne jezika slovenščine. Bogastvo besed, raznolikost, moduliranje ... Vse lahko zapišemo, kakor bi z mnogo barvami slikali ... In seveda imeti je treba ogromen besedni zaklad.«

Kakšna slogovna sredstva najpogosteje uporabljate pri pisanju?

»Najraje pišem v prvi osebi, saj mi služi kot odlično sredstvo za razmišljanje. Ubeseđujem ga v prozni obliki, ki jo prepletam tudi z svojimi verzi.«

Kaj po vašem mnenju najbolj pritegne bralca k prebiranju vaših del?

»Morda dinamičnost dogajanja, nepredvidljivi obrati, s katerimi se spojimo v svoji domišljiji in se ne čutimo kot nemi opazovalci, bralci.«

Ste avtorica romanov Smaragdni večer in Diamantno jutro, zbirka poezije Svetlobni biser, V dlani sonca, Naivne sledi v zeleni in Meditacija v Emoni. Lahko kmalu pričakujemo novo delo?

»Tretji roman je v nastajanju, saj je zasnovano vse kot trilogija, kjer morajo glavni junaki osebnostno zrasti in se razodeti bralcu v pozitivnejši luči.«

Kako lahko bralec dostopa do vaših del (knjižarne, internet, ...)

»Roman je že v slovenskih knjižnicah, v knjižarne pa šele vstopa.«

Kako se še umetniško izražate poleg literarnega ustvarjanja?

»Slikarstvo je moja omama poleg pisanja. Z barvami najraje delam, četudi mi je risba spet postala izziv. Krajina mi ne leži, portretiranju pa sem se intenzivno posvečala teh nekaj let, prav sedaj pa me spet navdušuje abstraktno ustvarjanje.«

Nesmrtni kamen – nova knjiga Božidarja Premrla

Božidar Premrl, rojen Vipavec, velik ljubitelj in raziskovalec domače stavbne in kulturne dediščine, o kateri je že pisal tudi v *Vipavskem glasu*, je bil v lanski septembrski številki predstavljen kot prejemnik Štrekljeve nagrade za knjižno trilogijo o Koprivi na Krasu, v kateri je temeljito predstavil materialno, socialno in duhovno kulturo te vasi. Vse tri knjige z naslovi *Kraški kruh*, *Slavno županstvo v Koprivi* in *Bedenice* – v slednji je zbral, uredil in dopolnil neobjavljene zapiske etnologa Milka Matičetovega, rojenega v Koprivi – so izšle pri Znanstvenoraziskovalnem centru Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani v letih 2016, 2018 in 2019. Leto kasneje je Premrl objavil knjigo *Rakitovec v spominu* o stavbni in kulturni dediščini vasi Rakitovec ob petstoletnici tamkajšnje cerkve, zdaj pa je pred izidom njegovo najobsežnejše knjižno delo, ki ga posveča svoji ožji domovini.

Knjiga z naslovom *Nesmrtni kamen in njegovi mojstri v gornji Vipavski dolini in okolici* je plod avtorjevega mnogoletnega raziskovalnega dela. V njej je poleg kamnolomcev, kamnosekov, zidarjev in samoukov zajel tudi stavbarje, arhitekta, kiparje, podobarje in ljubitelje z umetniško

žilico, katerih skupni imenovalci so kamen, pa tudi nekaj ustvarjalcev, ki so oblikovali umetni kamen, les in druge materiale. Osrednje mesto na obravnavanem območju, ki ga na južni strani doline zamejujejo Vrhjé, na severni pa Gora in Rovte s Črnim Vrhom, imajo mojstri, ki so se rodili in delovali v domačih krajih. Med njimi so najpomembnejše kamnoseške rodovine Štancarjevih iz Vipave, Sanaborcovih iz Vrhpolja ter Špicárjevih in Štancarjevih iz Hrašč, Podbrega in Podnanosa. Poleg izčrpnih osebnih podatkov in arhivskih dokumentov o njih je v knjigi tudi ogromno dragocenega ustnega izročila, ki so ga prispevali starejši krajan, kar daje besedilu tudi posebno narečno barvitost.

Naštetim kamnoseškim rodovinom se pridružujejo rojaki, ki so delovali v drugih slovenskih krajih, če omenimo samo baročna kamnoseka Mihaela Kušo iz Lokavca in Luko Misleja iz Šentvida, današnjega Podnanosa, ki sta imela kamnoseški delavnici v Ljubljani, ter črnovrška podobarja Matijo Ozbiča in Franca Ksaverja Tončiča, ki sta se ustalila v gorenjskem Kamniku. Še dosti več je gostujočih mojstrov iz drugih krajev, ki so delali za vipavske naročnike, od gorenjskih kamnosekov iz 15. sto-

Sklepnik s podobo kamnoseškega mojstra v gotski kapeli cerkve sv. Vida v Podnanosu, ki bo na naslovni strani knjige.

letja, brkinskih zidarskih in kamnoseških mojstrov iz 17. stoletja, goriških altaristov iz 18. stoletja do kraških kamnosekov ter ljubljanskih kamnosekov in kiparjev iz 19. in 20. stoletja, če omenimo samo najpomembnejše.

S polnim imenom nastopa v knjigi približno sedemdeset domačih in osemdeset gostujočih ali tujih mojstrov. Z njimi se pomembno dopolnjujejo védenje o stavbni zgodovini in umetnostni opremi najpomembnejših cerkvenih stavb v Podnanosu, Vipavi in Logu pri Vipavi do Lanthierijevega dvorca v Vipavi. Geografsko obzorje Vipavske doline in njenega širšega območja se z njihovimi imeni širi preko Ljubljane in slovenskih pokrajin do sosednje Hrvaške, avstrijskega Dunaja ter Furlanije in drugih pokrajin severne Italije.

Knjiga je napisana strokovno, a hkrati poljudno, da bo razumljiva širokemu bralnemu občinstvu. S tem namenom je opremljena tudi s slovarčkoma narečnih in strokovnih izrazov ter z risbami tipičnih kamnoseških izdelkov. Obsega kar 580 strani velikega formata in približno toliko barvnih in črno-belih fotografij in risb. Njen izid so doslej podprli Občini Vipava in Ajdovščina, podjetja Mlinotest iz Ajdovščine, Škrlj d.o.o. iz Batuj oziroma Vrhpolja, Petrič d.o.o. iz Ajdovščine, Semenič transport d.o.o. iz Podnanosa in Marmor granit Mužina iz Sela, odkupe določenega števila knjig sta obljubili kraški občini Sežana in Komen.

dr. Monika Kroepej Telban, Ljubljana

Širša družina zadnjega vipavskega kamnoseka Matije Tomažiča - Štancarja: od leve proti desni sedijo njegova žena Marija, hči Marica, poročena Vidmar, s hčerko Danico v naročju, Matija Tomažič, njegova hči Anica z Maričino hčerko Dragico; stojijo: Frančiška (Rada) Tomažič, njen oče in Matijev brat France Tomažič, prav tako izučen za kamnoseka, Francetova hči Justa, Matijev sin Karel Tomažič in zet Peter Vidmar. Fotografijo hrani slovensko govoreča Matijeva vnukinja Romanita Prestento v San Giovanni al Natisone v Furlaniji.

Zaživela je nova spletna stran »Le Vie di Leonardo Da Vinci«

Mednarodno združenje Le Vie di Leonardo Da Vinci je bilo ustanovljeno v Vinciju 27. maja 2021 in združuje pet ustanoviteljev, ki pripadajo štirim narodom v štirih državah: Italiji, Franciji, Turčiji in Sloveniji. Natančneje, povezuje predvsem štiri mesta, s katerimi je bil Leonardo povezan: Vinci, Amboise, Istanbul in Vipavo. Pred kratkim pa se je pridružilo tudi mesto Firenze.

Mednarodno združenje želi oživeti evrop-

ski itinerar kot skupno mrežo vključujočih kulturnih in družbenih dejavnosti pod imenom Leonardo Da Vinci.

Cilj je okrepiti in povečati odnose med različnimi ozemlji z Leonardovo idejo in ustvariti rdečo nit med njegovimi različnimi dejavnostmi. S sodobno umetnostjo in ustvarjalnostjo, znanostjo in tehnologijo, usposabljanjem mladih in univerzitetnim raziskovanjem, kulturnim turizmom, ekologijo in trajnostnim razvojem namerava

Le Vie di Leonardo Da Vinci prispevati tudi k razvoju vrednot miru, sodelovanja in povezovanja med narodi.

Na spletni strani si lahko preberete več o samem projektu, članih in aktivnostih združenja. Stran je dosegljiva na povezavi: <https://leviedileonardodavinci.com/en/>

Zavod za turizem TRG Vipava

Fotografi, pozor!

Uredništvo Vipavskega glasa objavlja natečaj za fotografijo za naslovnico naše revije. Prepričani smo namreč, da je med nami veliko ljubiteljskih fotografov, ki radi zabeležite nepozabne trenutke iz svojega okolja, kar tudi pogosto objavite na družbenih omrežjih. Zdaj pa imate priložnost, da te fotografije pošljete tudi nam. Natečaj bo odprt do konca leta 2022, vsak mesec, razen avgusta, pa bomo v uredništvu izbrali fotografijo, ki jo bomo objavili na naslovnici in jo nagradili. Ob koncu leta bomo izbrali tudi najboljšo fotografijo leta in tudi to, seveda, nagradili.

In kateri so kriteriji za fotografijo? Tema naj bo narava in kulturna dediščina v našem okolju, motivi, ki jih še ne poznamo, skriti kotički naše občine. Fotografija mora biti v pokončnem formatu, pri kompoziciji upoštevajte vse grafične elemente, ki so del naslovnice, pri kakovosti fotografije morate zagotoviti profesionalne standarde (primerna ločljivost).

Vaše fotografije pričakujemo na e-naslovu vipavski.glas@gmail.com vsakokrat do petega dneva v mesecu.

Želimo vam veliko ustvarjalnosti in se veselimo sodelovanja z vami!

Uredništvo Vipavskega glasa

VIPAVSKI GLAS

Ustanovitelj in založnik: KS Vipava

Uredniški odbor:

Nataša Nardin – odgovorna urednica,
Luka Lango – urednik rubrike Izza občinskih zidov, Barbara Repovš – urednica rubrik o turizmu, Peter Skapin – član.

Grafično oblikovanje naslovnice:

Benjamin Boben

Fotografija na naslovnici:

Luka Lango

Grafična priprava: Prograf, Vipava

Tisk: Grafika Soča, Nova Gorica

Naklada: 2100 izvodov

Vipavski glas brezplačno prejme vsako gospodinjstvo v Občini Vipava.

Kontakt: vipavski.glas@gmail.com

KRIŽANKA | AKTIVNA JESEN

Letošnja jesen nam bo ostala v spominu kot čas velike aktivnosti državljanov na političnem področju. V tokratni križanki odkrivamo gesla, ki so povezana s temi aktivnostmi. Iščemo pa tudi nagradno geslo, ki ga dobite tako, da premečete črke v obarvanih kvadratih. Vsi, ki boste pravilno nagradno geslo poslali do 10. 12. 2022 na elektronski naslov vipavski.glas.krizanka@gmail.com, pa boste sodelovali v žrebanju za nagrado našega pokrovitelja. Veliko sreče pri reševanju!

VODORAVNO

- 3 | Glasovanje prebivalcev določenega ozemlja o sprejetju ali odklonitvi pomembnega zakona oz. predloga.
- 6 | Delež volivcev, ki se udeleži volitev (dve besedi).
- 8 | Politična ureditev z vladavino večine, ki varuje osebne in politične pravice vseh državljanov.
- 9 | Značilnost tajnega.

NAVPIČNO

- 1 | Sinonim za udeležbo oziroma sodelovanje.
- 2 | Trenutno se lahko odda na lokalnih volitvah v občinske svete ali na volitvah v Evropski parlament.
- 4 | Dan v tednu, ko gremo na volitve.
- 5 | Listek, na katerega glasovalec napiše svojo odločitev.
- 7 | Kdor se poteguje za določeno funkcijo.